Hana Maděrová
František Synek

Kniha vzpomínek

aneb

Střípky vzácného života

Praha 2005

© Ministerstvo obrany České republiky – AVIS, 2005
ISBN 80-7278-300-9

Úvodem

Když jsem byl koncem května 2005 osloven Hankou Maděrovou s nabídkou spolupracovat na přípravě vzpomínkové publikace věnované velké osobnosti folkloristiky a folklorního hnutí Jaroslavu Juráškovi, byl jsem potěšen a zároveň i zaskočen...

S Jaroslavem Juráškem mne vázala dlouhá léta spolupráce a vzájemné podpory, leč nabídka byla velmi závazná nejen časově. Přesto jsem vzápětí spolupráci na publikaci přislíbil a výsledek čtyřměsíčního snažení našeho nevelkého redakčního týmu máte nyní ve svých rukou.

František Synek

Krátce po tatínkově odchodu do folklorního nebe jsem začala přemýšlet o budoucím obsahu této knihy a v duchu jsem sestavovala dopis, ve kterém jsem žádala jeho přátele o krátkou vzpomínku. Tehdy byla moje představa asi ne zcela typická. Znalý čtenář totiž jistě ví a nepotřebuje číst stále dokola, jak si ho všichni vážili, jak ho obdivovali a jakou úctu k němu chovali, i když je to pravda. Říkala jsem si, že okruh lidí kolem něj byl tak velký, že když někteří z nich zavzpomínají na společné zážitky, historky či příhody, sestaví sami z těchto střípků vzpomínek krásnou mozaiku jeho života. Myslím, že se to podařilo.

Děkuji mým dětem Elišce a Jonášovi, jakož i kamarádům Simoně a Edovi Neugebauerovým za nezměrnou trpělivost a obětavou pomoc při časově náročné přípravě této knihy.

Hana Maděrová-Juráškova

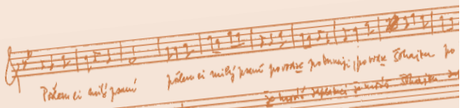

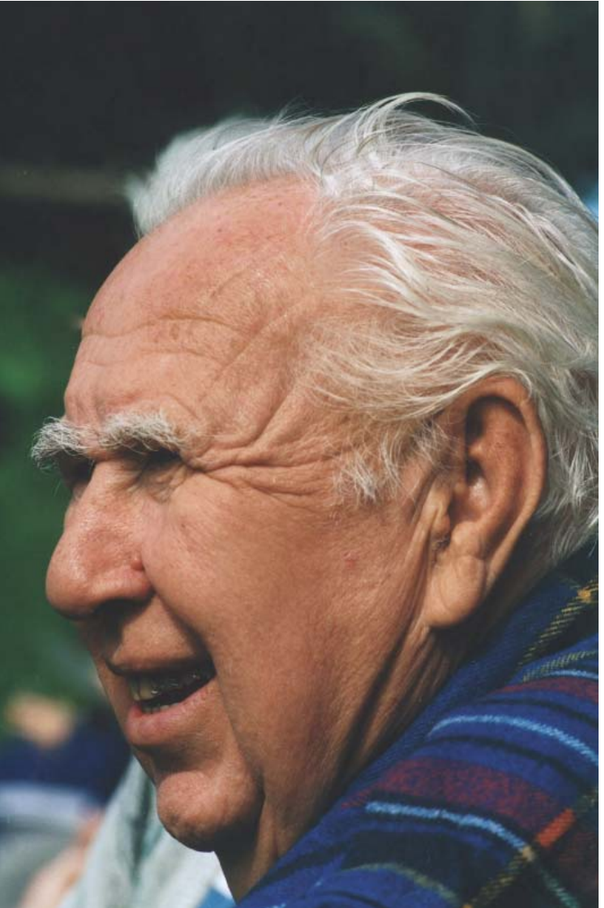
Společně věříme, že vás kniha vzpomínek na Jaroslava Juráška zaujme a že svým dílem přispěje k připomenutí nejen jeho nedožitých 80. narozenin, ale také jeho celoživotní cesty a velkého díla na úseku pěstování a udržování našich lidových tradic, umění a folkloru, které ještě dlouhá léta budou rozvíjet naše folklorní soubory a muziky.

Sluší se v tomto úvodu poděkovat všem, kteří promptně reagovali svými příspěvky na naše výzvy a svůj text doplnili také ilustračními fotografiemi. Poděkování patří rovněž institucím, které se ujaly prací grafických a tiskařských, zejména Ministerstvu obrany České republiky – Agentuře vojenských informací a služeb. Velmi si vážíme pomoci pracovníků Českého rozhlasu, České televize, NÚLK Strážnice a Ochranného svazu autorského, kteří nám umožnili získat podklady pro zpracování přehledu jeho díla. Děkujeme i Vojenskému uměleckému souboru Ondráš a Folklornímu sdružení České republiky. Bez podpory všech výše jmenovaných by tato kniha vzpomínek v tak krátkém časovém úseku nemohla být vydána. Tato publikace je doplněna i o obrazově-zvukový nosič.

Budeme velmi rádi, když vám toto dílo připomene záslužnou celoživotní práci Jaroslava Juráška i význam, jenž se s jeho jménem i prací trvale váže.

František Synek, Hana Maděrová
(září 2005)

Jaroslav Jurášek (1925–2005)

Jaroslav Jurášek se narodil 25. září 1925 v Újezdě u Vizovic v učitelské rodině jako první ze tří sourozenců (bratr Čestmír nar. 1928 a sestra Marie nar. 1950). Jeho otec byl ředitelem národní školy a v roce 1930 se dal přeložit do Veselé u Zlína. Po mamince byl Jaroslav náturou a vnitřním založením Valach, po otci, jak svědčila jeho mohutná vysoká postava, typický Hanák. V mládí učil otec, který sám hrával v místním symfonickém orchestru, syna hře na housle. Jaroslav sám zkoušel hru na kytaru a hudbě se dále věnoval. Později muzicíroval v jazzu, hrál v komorním orchestru, ale nejvíce přilnul k lidové písni. Jako všestranný chlapec hrával v nedalekých Slušovicích fotbal v místním fotbalovém klubu. Tady vznikla jeho přezdívka Carda. V týmu byli totiž dva Jardové, a tak je bylo třeba odlišit. Tato přezdívka mu zůstala na celý život a oslovovali jej tak známí i neznámí obdivovatelé a přátelé.

Jaroslav Jurášek absolvoval pětitřídní obecnou školu ve Veselé v roce 1935. Pak studoval první dva ročníky reálného gymnázia v Kroměříži a další ročníky ve Zlíně. Otec J. Juráška byl pro odbojovou činnost v roce 1941 zatčen a do konce války vězněn v koncentračním táboře v bavorském Beyreuthu. Vrátil se s těžce podlomeným zdravím až po skončení války. Jaroslav maturoval ve válečném roce 1944. Brzy po maturitě byl totálně nasazen jako pomocný dělník ve strojírnách firmy Baťa ve Zlíně.

Po skončení 2. světové války nastoupil vojenskou službu, kterou však z důvodů přijetí na Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně po jednom měsíci přerušil. Na brněnské univerzitě studoval čtyři semestry jazyky (angličtinu, němčinu, latinu) a čtyři semestry etnografii a estetiku.

V době svých vysokoškolských studií se začal zajímal o lidovou kulturu, píseň a hudbu. O počátcích svého životního poslání a zaměření uvádí: *„Zásadním vlivem v době mých studií v Brně bylo hlavně to, že jsme s Vladimírem Melounem a dalšími studenty z Valašska založili v Brně cimbálovou muziku Valašského krúžku. Tato léta, kdy jsem aktivně hrával houslové (violové) kontry, později i cimbál a basu, patřila k velmi šťastnému období mého života. Mimo hraní jsem se staral o repertoár muziky, zpěváků, zpěvaček i sboru. Sám jsem sbíral lidové písně. V té krásné době se mi samozřejmě dostaly do rukou zajímavé sbírky sběratelů Jana Nepomuka Poláška, Arnošta Kubeši, Jindřicha Pecky i Františka Bartoše. Přirozeně jsem se setkal také s rozsáhlou sbírkou Františka Sušila Moravské národní písně s nápěvy do textu vřazenými. Udivila mne neobyčejná šíře této nádherné sbírky přinášející písně z celé Moravy i z míst, kde jsem je nečekal. Zaujaly mne lyrické názvy, které zobecňovaly obsah zaznamenaných písní. Rád jsem v této sbírce listoval a vždy mne něco zaujalo.“*

Mezi zakládající členy vzpomínané muziky patřili tehdejší studenti Vladimír Meloun z Valašského Meziříčí, Dušan Lebeda z Vizovic, Jaroslav Macek z Jasenné, Horymír Sušil z Valašských Klobouk, Karel Jančář ze Slavičína, Vladimír Ernest z Brna a Jaromír Běhunek z Polešovic. Hrával s nimi také Milan Švrčina z Valašských Klobouk.

S rodiči a mladším bratrem Čestmírem

Rodina v roce 1945

Společně s babičkou

Vesnice, kde žil od svých pěti let

Carda – hráč, jak ho neznáte (druhá řada, třetí zprava)

Muzika hrávala v Brně, Třebíči, Ostravě i jinde, zajížděla i na Valašsko, kde koncertovala nejen ve Veselé, ale také v Zádveřicích, Rožnově, Malenovicích, Vizovicích nebo na Rusavě. S muzikou vystupovali s valašským repertoárem Jiřina Mikulenková-Vašková, Vlasta Šušlíková-Böhmová, Eliška Ševčíková-Rybníčková, Ladislav Bezděk, ženský sbor a řada tanečníků i tanečnic.

Jaroslav Jurášek v té době využil nabídky Československého rozhlasu v Brně a začal připravovat pořady i repertoár muziky pro rozhlasové vysílání. Později byla spolupráce s kapelou rozšířena na měsíční natáčení půlhodinovek, což mělo velký vliv na muziku, která pak dvakrát vyhrála soutěž lidových hudeb na Strážnických slavnostech.

Již v tomto čase čerpal Jurášek písně do rozhlasových pořadů ze sbírek F. Bartoše, H. Sušila, J. Pecky, N. Poláška a A. Kubeši, později také z vlastních sběrů, jichž se účastnil s Františkem Bonušem, Vladimírem Melounem, Ivem Stolaříkem a dalšími. Velmi si cenil osobního kontaktu

Obecná škola (první řada, čtvrtý zprava J. Jurášek, kantor – jeho otec)

Maturant Jaroslav Jurášek

s pamětníky, jak říkával, vzácnými a moudrými lidmi, od nichž čerpal poznatky a rady.

Na další významný moment těchto let vzpomíná takto: *„Velký význam pro mne měla nejen tehdejší spolupráce s Vycpálkovci, s nimiž muzika uskutečnila několik zahraničních turné (např. v roce 1950 do tehdejšího SSSR), ale také naslouchání lidovým hudbám na Valašsku i Slovácku. Blízké přátelství mne vázalo s cimbalistou Jožkou Kýrem, s primášem Joženou Kubíkem a jeho muzikou, zvláštní vztah jsem měl k Ňorkově kapele, rád jsem se setkával s Jaroslavem Staňkem a jeho Hradišťanem nebo se Slávkem Volavým a jeho strážnickými muzikanty.“*

S cimbálem, zvaným „břuchál“

Za basou

Za cimbálem

S Valašským krúžkem

S violou

Znovu za cimbálem

Svatební foto (26. 9. 1951)

Novomanželé a jejich otcové

V letech 1950–1952 byl uměleckým vedoucím Moravského souboru lidových písní a tanců, který rovněž založil a se kterým se zúčastnil mnoha soutěží a celé řady zahraničních zájezdů.

V roce 1951 se oženil s Dagmar. Manželům se v roce 1961 narodila dcera Hana a v roce 1967 syn Pavel.

V uvedeném roce 1951 spolupráce s rozhlasem vyústila žádostí o přerušení studia etnografie a nástupem do redakce hudebního vysílání. Tehdy přišel s nápadem na založení rozhlasového orchestru lidových nástrojů.

V této době již Československý rozhlas studio Brno pravidelně spolupracoval s třemi cimbálovými muzikami, jejichž vesměs půlhodinové pořady byly na jeho vlnách pravidelně vysílány. Byl to především poloprofesionální kolektiv tzv. Frolkův soubor, složený z hráčů malého rozhlasového orchestru, pak muzika Slováckého krúžku, později Slovácký soubor Jaromíra Běhunka a muzika Valašského krúžku Vladimíra Melouna. Při zakládání Brněnského rozhlasového orchestru lidových nástrojů (BROLN) vycházel J. Jurášek ze zkušeností s těmi-

S dcerou Hanou (srpen 1961)

S dětmi Hanou a Pavlem (1971)

to hudbami. Sám o tom hovoří: *„Na podloži Moravského souboru lidových písní a tanců jsme si ozkoušeli lákavý zvuk znásobeného obsazení cimbálové muziky. Z tohoto velkého obsazení těžil BROLN dlouhá léta.“*

Rozhodující inspirací pro vznik orchestru byl však rumunský profesionální orchestr lidových nástrojů Barbu Lautaru, na jehož zkouškách získal J. Jurášek mnoho podnětů. Zkušenosti bylo možné využít také z činnosti podobných orchestrů v Maďarsku, tehdejším SSSR, Bulharsku, Číně, Mongolsku nebo z činnosti bratislavského romského souboru Cimbál. *„Obsazení orchestru vycházelo z tradičního složení české, moravské či slovenské lidové hudby, tj. smyčců, klarinetu, cimbálu a bylo doplňováno podle potřeby dalšími nástroji – jako jsou dudy, tarogáto, fujara, různé píšťaly, grumle a skřipky,“* připomíná základní filozofii orchestru jeho zakladatel. Nejsilnějším momentem v novém dramaturgickém i uměleckém pojetí a snažení orchestru bylo úsilí navázat na existující umění hudeckých obsazení vysoko oceněných již na přelomu dvacátého století skladatelem Leošem Janáčkem, jehož výroku o národní písni si Jurášek velmi cenil a často se jím řídil: *„V národní písni je celý člověk, tělo, duše, okolí, vše, vše. Kdo roste z národní písně, roste do celého člověka. To národní píseň váže národ, váže národy, všechno lidstvo v jednoho ducha, v jedno štěstí, v jedno blaho. Jestli já rostu, tak rostu jen z národní písně, z té mluvy lidské a mám důvěru, že vyrostu.“*

BROLN, který poprvé natáčel 26. února 1952, se postupně vypracoval mezi přední československá umělecká tělesa. Jaroslav Jurášek základní koncepci BROLNu vytvořil společně s Dušanem Holým. Začínalo se se dvěma hráči. Jedním z nich byl primáš Vladimír Meloun. Ostatní byli zváni k výpomoci z brněnských cimbálových kapel a rozhlasových orchestrů. Dnes můžeme konstatovat, že to byl vskutku experiment s maximem bláznivé srdnatosti chtít z tak nesourodé sestavy postavit stylově vyhraněný projev. A přece se to J. Juráškovi podařilo. Jeho roz-

Ve studiu

Na snímku Jaroslav Jurášek a Jaromír Nečas

Hledání inspirace

Generálka Pražské jaro 1961

hlasový kolega a redaktor Jaromír Nečas o tomto období napsal: *„Jak šel čas, formoval se orchestr. Někteří muzikanti jím procházeli jako regruti strážnickou branou, vzrušeně a na chvíli, jiní zůstávali a vytvořili jádro a jistoty směrování.“* V té době bylo zapotřebí především psát a upravovat písně i skladby instrumentální. J. Jurášek se tak stal prvním aranžérem a dramaturgem, který do upravovatelské činnosti dále zapojil Jaromíra Běhunka, Jaromíra Dadáka, později také Aloise Fialu, Jaroslava Jakubíčka a Emanuela Kuksu. Sám Jurášek napsal pro BROLN mnoho hudebních úprav a skladeb a ovlivnil repertoár mnoha špičkových zpěváků. Spolu s ním byli hnacím motorem činnosti BROLNu i brněnského rozhlasového studia také redaktoři Jaromír Nečas a Antonín Jančík. V dramaturgii tělesa byl zaveden systém neangažovat stálé zpěváky, ale ke spolupráci zvát interprety přímo z terénu. S BROLNem tak v počátcích zpívali Božena Šebetovská, Jožka Severin, Luboš a Dušan Holí, Jarmila Šuláková, Vlasta Grycová, Lubomír Málek, Milan Križo a později mnoho dalších. Na úspěch tohoto profesionálního hudebního tělesa však měli velký vliv také jeho primáši, k nimž bezesporu patřil Bohdan Warchal, Zdeněk Nečesánek, Bohumil Smejkal, po nich Jindřich Hovorka, Radek Zapletal, Miroslav Lopuček a Jan Kružík. Pečeť rozhlasovému orchestru podobně jako zpěváci však vtiskli také hostující primáši Slávek

Na snímku Antonín Jančík a Jaromír Nečas

Se Slávkem Volavým

Bohumil Smejkal

Volavý, Samko Dudík, Jožka Kubík a mnoho dalších. Nezapomenutelní byli také cimbalisté Štefan Čikoš nebo Ján Gašpar Hrisko či Helena Červenková. BROLN nebyl ovšem vytvořen pro čtyři zdi rozhlasového studia, jak by se mohlo z názvu zdát. Vedle rozhlasového natáčení nepřeberného množství lidových písní a tanců následovaly stovky (možná tisíce) koncertů v tehdejším Československu i četné zahraniční zájezdy. S nadsázkou je možno říci, že kromě Austrálie objel BROLN s naší lidovou písničkou takřka celý svět. Za patnáctiletou dobu, kdy BROLN vedl Jaroslav Jurášek, byl orchestr oceněn státními řády a mnoha vyznamenáními. V rozhlasovém studiu stanice Brno zahájil J. Jurášek v roce 1952 první relací pořad „Na pěknú notečku“, pro který společně s BROLNem vytvořil mnoho hudebních úprav lidových písní a skladeb.

Od roku 1953 studoval Jurášek na Janáčkově akademii múzických umění obor hudební teorii a skladbu. Pětiletá spolupráce s myjavským primášem Samko Dudíkem vyústila v jeho absolventskou monografii „Lidová hudba Samka Dudíka z Myjavy“ a dodnes jsou vzácné Juráškovy nahrávky Dudíkovy neopakovatelné hry a muzikantství. Na Samka Dudíka Jurášek v roce 1990 s úctou vzpomínal: *„Velmi si vážím hry lidových muzikantů. Studoval jsem ji a dodnes se jí neustále zabývám. A neustále se jí nemohu nabažit. Ale ze všeho nejvíc jsem obdivoval hru primášů, především hru Samka Dudíka. Pět roků jsem za ním dojížděl, abych pronikl do jeho hry plné nápadů, cifer, ozdob, akcentů. Byl jsem nesmírně rád, že se mi podařilo dát dohromady celou jeho kapelu a bez zdlouhavého nacvičování nahrát s nimi dvacet dva magnetofonových pásů. Překrásné byly také chvíle, kdy Samko účinkoval s naším BROLNem. Myjavský primáš Samko Dudík je jedním z mých největších vzorů, nejen po stránce hudební, ale i lidské. Byl to opravdu vzácný člověk – národovec, který měl velké pochopení i pro potřeby a přání druhých. Jsem velmi rád, že jsem mohl o něm napsat monografii.“*

Na tuto dobu rád vzpomíná slovy: *„Velkým zdrojem poznání byla setkání s lidovými muzikami: Hrbáči, Čechovci, Kunovjanem, Vsacanem, Burčáky či Olšavou. Fascinovali mne zejména primáši Jaroslav Staněk, Slávek Volavý, Jožka Kobzík, Jožena Kubík, Jura Petrů, hra a myšlení cimbalistů Jožky Kýra, Jaromíra Běhunka, Jožky Ščuky, Antoše Frolky, Jána Gašpara Hriska... Nezapomenutelná byla setkání s hrochoťskými muzikanty, tanečníky, zpěvá-*

J. Kobzík, J. Jurášek a S. Volavý

V. Meloun, Z. Jelínková a J. Jurášek

Jaroslav Jurášek s Eliškou Rybníčkovou

Milan Križo, Ján Gašpar Hrisko

ky. Těch písní, životního optimismu a moudrého názoru na život, co mi předali. Vstřebal jsem všechen jejich vztah k lidovému umění, jejich názory a přátelství se na mne podepsaly, celý život mne usměrňovaly.“

Hluboká přátelství a obdiv Jaroslav Jurášek vázal se zpěváky lidových písní Jarmilou Šulákovou, Milanem Križem, Dušanem a Lubošem Holými, Vlastou Grycovou, Jožkou Severinem a též s pěveckými rody kuželovských Prachařů či strážnických Gajdů.

V padesátých letech začíná jeho dlouholetá spolupráce s festivalem ve Strážnici, kde s odmlkami působil v programové radě až do roku 1995, ale i pak byl členem senátu Programové rady Mezinárodního folklorního festivalu Strážnice. Spolupráce se Strážnicí vyústila v desítky úspěšných pořadů, které autorsky připravil a režijně realizoval. Později spolupracoval v Programové radě Mezinárodního dudáckého festivalu ve Strakonicích, byl členem Ústředního poradního sboru pro lidovou píseň při ÚKVČ Praha, členem Hudební rady města Brna, členem Městského poradního sboru pro lidový tanec a působil v řadě dalších kulturních komisí.

V roce 1967 byl jmenován ředitelem Československého rozhlasu Brno. Na tuto

Ludmila a Dušan Holí

Růžena a Vladimír Melounovi

J. Jurášek, S. Volavý

S přáteli folkloristy v Tvrdonicích (1981)

dobu ve svém životopise vzpomíná: *„Funkci ředitele jsem byl po delším jednání na KV KSČ ochoten vykonávat tři až čtyři léta s tím, že zároveň položím základy pro Mezinárodní folkloristické centrum při OIRT se sídlem v Brně, a pak přejdu do vedení tohoto centra.“* Složitost doby, dvoukolejnost řízení brněnského rozhlasu i Juráškovy zásadní postoje k událostem let 1968–1969 vedly k jeho odvolání z funkce ředitele rozhlasu v roce 1970 a současně k vyloučení ze strany. Práci v brněnském rozhlasu byl nucen oficiálně ukončit po dvaceti letech v srpnu 1971.

Svoji práci a poslání rozhlasového redaktora, skladatele a upravovatele lidových písní ani v této, pro něj i rodinu těžké době neopustil. Ještě dnes by se daly v rozhlase najít pořady, které jsou podepsány jeho „normalizačním“ pseudonymem Jaroslav Valach.

Pracovní cesta J. Juráška poté vedla do Svazu Cikánů – Romů, kde přijal funkci metodika v jejich ústředním výboru. Na svou tehdejší situaci a pracovní vytížení vzpomíná: *„Nemohl jsem najít místo, nakonec jsem získal práci ve Svazu Cikánů – Romů. Zde se mi otevřela cesta k objevování nové kultury. Ve svazu jsem vykonával velké množství kulturně-výchovné práce, pořádal soutěže cikánských souborů ve všech krajích České republiky s ústředním kolem*

Období spolupráce s romskými muzikanty

V popředí Emílie Machálková

Jurášek mezi romskými muzikanty

v Jihlavě, vydal jsem v Supraphonu dlouhohrající desku Romové hrají a zpívají, byl jsem iniciátorem televizního filmu Upre Roma, který natočil režisér Jan Fuksa." V letech 1971–1973 několikrát navštívil všechny oblasti Čech, Moravy a Slezska a zmapoval cikánské cimbálové muziky. Jejich členové většinou pocházeli ze Slovenska. U nás se usídlili zhruba před třiceti až padesáti lety a žili většinou na jednom místě. „*Zjistil jsem 25 cimbálových muzik, které většinou hrávaly nejen na přehlídkách, ale především na cikánských svatbách a bálech. Vedle cimbálových muzik jsem zaznamenal mezi romskou mládeží na 40 kytarových souborů,*" dodává k tomu J. Jurášek. K Romům získal osobitý, uznalý a velmi přátelský vztah a toto své profesní i životní období hodnotí vyjádřením: „*Měl jsem v životě zajímavou příležitost zabývat se hudební činností Cikánů – Romů. Shodou okolností jsem v minulosti navštívil několikrát v Moskvě vynikající cikánské divadlo Romen, v Sofii, Budapešti, Záhřebu i Bukurešti jsem viděl cikánské soubory s jejich folklorním repertoárem, vyslechl jsem také nesčetné množství nahrávek cikánské hudby a písní. Unikátní! Mohu říci, že začínám tušit, co je cikánský folklor.*"

V těchto letech (1972–1975) také přednášel na brněnské konzervatoři o lidové písni. I zde po svém způsobu založil z posluchačů cimbálovou kapelu.

Po zrušení Svazu Cikánů – Romů v roce 1973 nastoupil J. Jurášek na Obvodní kulturní a vzdělávací středisko (OKVS) v Brně I jako samostatný odborný pracovník pro kulturně-výchovnou činnost. Z podnětných iniciativ tohoto období je důležité zmínit vznik a pětileté vedení „Klubu přátel lidového umění". Postupně se jeho členy stalo více než 400 milovníků lidové písně a hudby, kteří se pravidelně jedenkrát měsíčně scházeli v brněnské kavárně Union. Zde mohli členové i návštěvníci, kromě programové části s účastí vybrané cimbálové muziky a zpěváků, zhlédnout také filmy s folklorní nebo etnografickou tematikou. Diváci zde měli jedinečnou možnost vidět i klasické filmy Úlehlovu „Živou píseň" či Adlerovu „Jízdu králů".

V roce 1976 zahájil Jaroslav Jurášek na podnět Čestmíra Komárka spolupráci s Vojenským souborem lidových písní a tanců Jánošík Brno. Přijal funkci uměleckého vedoucího souboru Jánošík (od roku 1993 Vojenský umělecký soubor Ondráš), kterou s ohromným zaujetím vykonával až do svých posledních dnů. V Jánošíku, a především později v Ondráši, vytvořil cimbálový orchestr lidových nástrojů, pro který psal a skládal nové tituly. V době působení J. Juráška v Jánošíku získal kolektiv 12 vítězství v jedné řadě na celostátní soutěži ASUT (Armádní soutěž umělecké tvořivosti) v Kroměříži, což nemá mezi soubory zájmové umělecké činnosti obdoby. Připomíná: „*Na Jánošíku je krásné to, že stále žije nejlepší roky. Oni mně dávají mladost a já jim zase své zkušenosti,*" prozradil na závěr jednoho rozhovoru.

V roce 1981 byl v OKVS jmenován vedoucím oddělení politické práce, zájmově umělecké činnosti a programu, ale protože v té době vykonával rozsáhlou externí autorskou spolupráci s brněnskou televizí, rozhlasem i vydavatelstvími Supraphon a Panton, požádal brzy o uvolnění z této funkce.

V roce 1982 nastoupil J. Jurášek do Československé televize Brno, aby další rozsáhlou dramaturgickou prací zúročil své více než patnáctileté externí zkušenosti a znalosti ze spolupráce s tímto médiem. V televizi měl na starosti folklorní pořady, pro něž zpracoval koncepci činnosti dramaturga tohoto žánru. Mezi první zahájené projekty patřil soutěžní pořad „Zazpívej slavíčku", v němž byli během jeho šestiletého trvání do roku 1988 postupně na obrazovce představeni vynikající dětští zpěváci ze Slovácka, Valašska, Horňácka, Brněnska, Hané, ale také z Čech a Slovenska. Pomocí tohoto pořadu J. Jurášek dokázal, že na Moravě i na Slovensku se uchovaly zbytky vzácných autentických tradic a forem lidového umění, mezi které jistě patří také dětský vokální projev.

Svůj přístup k televizní tvorbě objasnil v roce 1983 slovy: „*Bohatství lidového umění našeho kraje je obrovské a byla by škoda nevyužít tohoto neobyčejného zázemí. Jsou zde vynikající zpěváci, ba celé pěvecké rody, jejichž význam pro rozvoj zpěvnosti byl a je i dnes velký. Jsou zde také rozsáhlé muzikantské rody, nejméně 50 cimbálových muzik, je zde BROLN, jsou zde nadšené soubory lidových písní a tanců i velmi talentovaní dětští zpěváci, žijí zde pamětníci a k dispozici máme také bohaté doklady hmotné kultury,*" uzavírá Jurášek.

Pro televizi sepsal desítky scénářů dětského vysílání, hudebních pořadů i dokumentů. Z těch nejzajímavějších jmenujme medailony cimbálových muzik „Muzikanti hrajte", medailony zpěváků Luboše Holého, Vlasty Grycové, Jožky Černého a dalších „Medailónky zpěváků", osmiletý cyklus soutěží dětských zpěváků lidových písní na Slovácku, Valašsku, Brněnsku, Horácku a Hané nebo osmiletý cyklus „Setkání se sousedy" realizovaný v koprodukci

s ORF Wien – Dolní Rakousko a ČST Brno. V těchto letech spolupracoval s mnoha folklorními soubory a hudbami. Mezi ně patřily nejen brněnský Javorníček, ale také Jánošík, Olšava nebo Čechovci. Pro Jánošík a posléze Ondráš, jakož i další muziky, zpracoval spoustu hudebních úprav lidových písní a tanců a jako hudební skladatel se zaměřil především na úpravy písní a taneční kompozice. Z těch nejzajímavějších jmenujme alespoň „Svatba na moravsko-slovenském pomezí“, „Vandrovali hudci“, „Svatební veselí“ nebo „Primášovy noty“. Jaroslav Jurášek publikoval řadu článků a studií v časopisech Národopisné aktuality, Lidová tvořivost, Folklor i jiných, jako upravovatel a dramaturg se podílel na více než 50 hudebních nosičích (LP, MC nebo CD). Významné místo mezi nimi zaujímají především tituly „Cimbál hraje prim“, „Moravské Vánoce“, „Žijí v písni“, „Kouzlo písně“, „Cikánský pláč“, „Píseň písni ustýlá“, „Muzikanti co děláte“ . Jako hudební režisér a scénárista spolupracoval na řadě rozhlasových a zejména

Televizní cyklus „Setkání se sousedy“ (koprodukce s ORF Wien)

Televizní štáb

„Otcové“ cyklu Jaroslav Jurášek a Günter Richter

Kontrolní projekce se členy brněnského Javorníku

J. Jurášek, P. Pinkas a G. Richter

televizních pořadů věnovaných folkloru (např. „Písně domova“, „Muzikanti, hrajte“, „Zazpívej slavíčku“).

Přístup a vztah k tvůrčí televizní práci vysvětluje: *„Lidová kultura a její jednotlivé projevy a formy mají nesporně místo na obrazovce. Obohacují, uchvacují i vychovávají, nebo lépe řečeno, mají tu šanci. Dnes však zvítězil názor, že televize má především bavit. Jistě, zábava má v televizi své nezastupitelné místo, ale lidové umění nelze předkládat jen jako zábavu. Leckdy a leckde to totiž vyvolalo dojem, že například na Slovácku je pořád veselo, víno teče potokem, všichni chodí pořád v krojích, všude nabízejí slaninu, koláčky a podobně.“*

Jako dramaturg televizních folklorních pořadů se J. Jurášek snažil o to, aby pořady z jeho tvůrčí dílny byly koncepčnější, pravdivější a aby se zbavily romantického nádechu, což jim, jak správně mínil, jistě prospěje, podobně jako lidovému umění jako celku. Proto se v jeho televizních pořadech tvůrčí tým hluboce zabýval lidovou kulturou, folklorními i národopisnými jevy i jejich sociálně-kulturním zázemím, zabýval se prostředím života člověka – nositele i realizátora těchto projevů. *„Jejich filmové zachycení mělo být pořízeno nezkresleně a vhodnou dokumentární formou.*

Tvůrčí zaujetí s Čestmírem Komárkem (VSPT Jánošík – VUS Ondráš)

S náčelníky souboru Jánošík–Ondráš, J. Jurášek, T. Szabó a J. Majkus

S kamarády z Ondráše

Přichycen při činu

Pořady by neměly postrádat citové napětí a správnou atmosféru, protože jde o umělecké emotivní formy," dodával k tématu televizních pořadů J. Jurášek.

V roce 1992 J. Jurášek odešel do důchodu, ale jeho aktivity na poli folkloru nekončily. Spíše jakoby se ještě více umocnily a rozrostly. Pokračoval v práci uměleckého vedoucího Vojenského souboru písní a tanců Jánošík, který po rozdělení republiky nese od roku 1993 nový název Vojenský umělecký soubor Ondráš. Nic se nestalo, pouze ze slovenského Jánošíka se stal moravský Ondráš, s úsměvem se podivoval proměnám času.

V roce 1995 se uskutečnil velký projekt pod názvem Žijí v písni. Byla to série šesti slavnostních koncertů, které uspořádal Vojenský umělecký soubor Ondráš na počest jubilantů Jaroslava Juráška, Luboše Holého, Bohumila Smejkala, Luboše Málka a Václava Harnoše. Na těchto koncertech konaných na různých místech republiky vystoupilo přes 20 souborů a muzik, více než 25 zpěváků a primášů a na 200 tanečníků. V roce 2000 uvedl soubor Ondráš v Mahenově divadle po pěti letech koncert Žijí v písni, jenž byl opět věnovaný jubilantům: J. Juráškovi, J. Kovaříkovi, Z. Kašparovi, V. Harnošovi, L. Holému, B. Smejkalovi a J. Gajdovi staršímu.

Jaroslav Jurášek zůstal členem Programové rady festivalu ve Strážnici a ve Strakonicích, navázal spolupráci s Folklorním sdružením ČR. Stal se spolupracovníkem redakce časopisu Folklor, pro který psal cenné a podnětné recenze vydaných hudebních nosičů mladých moravských cimbálových muzik. Počtem 79 zveřejněných příspěvků byl vyhodnocen jako šestý nejaktivnější dopisovatel časopisu Folklor.

J. Jurášek byl několik let předsedou poroty celostátní soutěže Folklorního sdružení ČR Zpěváček ve Velkých Losinách. Společně s VUS Ondráš připravoval dramaturgii koncertů finalistů a vítězů Zpěváček – Slávik, které Folklorní sdružení ČR ve spolupráci s dalšími střídavě pořádá pod patronací Petra Dvorského v Praze a v Bratislavě. Pro vítězné zpěváčky upravoval lidové písně, děti povzbuzoval a rodičům radil, jak správně děti ve zpěvu podporovat a vést.

V době vzniku této knihy připravoval VUS Ondráš další koncert. Jurášek jej ještě před svou smrtí nazval Okouzlen(í) písní. Koncert se uskuteční v listopadu 2005 ve Slováckém divadle v Uherském Hradišti a v Mahenově divadle v Brně a bude věnován nedožitým osmdesátinám J. Juráška.

Zpěváčci, předseda poroty – Velké Losiny 2004

K současnému životu lidových tradic a folkloru v jednom z rozhovorů v roce 2003 J. Jurášek poznamenal: *„Moc mne zlobí, že lidé považují folklor za mrtvou věc. Lidová muzika a slovesnost je přece něco, co může stále obohacovat nové generace. Už se zdálo, že se folklor nebude těšit takové pozornosti jako v době mého mládí. Ale já nepozoruji nějaký ústup tohoto žánru z výsluní, zejména když jsem účastníkem koncertů a festivalů a když vidím, jak se do lidové muziky pouštějí stále nové a nové generace."*

Životní filozofie Jaroslava „Cardy" Juráška byla velmi jednoduchá: *„Maximálně využít, ne však zneužít, moudrost a hloubku lidového umění a lidové písně"*. Společně s hudebním skladatelem Bélou Bartókem k tomu dodává: *„Jen blázen by ze vzdoru popřel minulost. Vše nové a významné se vždy roubuje na staré kořeny."*

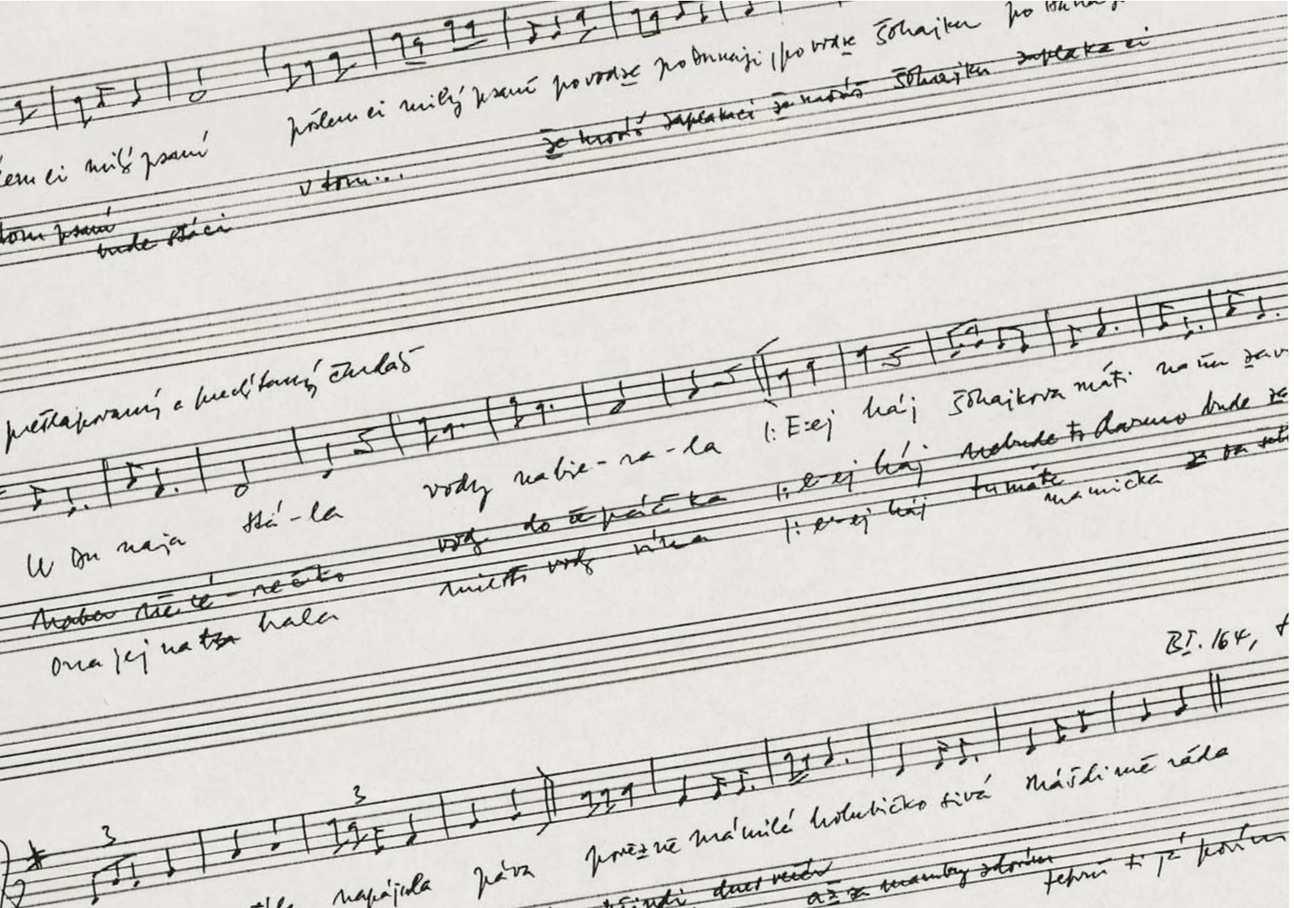
Jaroslav Jurášek velmi rád a do poslední chvíle pracoval a tvořil. Těšil se na svoji práci, která se mu stala posláním i zálibou. Měl radost, že může pobývat mezi mladými, kteří mu dodávali životní sílu a elán. Velmi mu vyhovovalo neustále se pohybovat v oblasti hudby, ke které jej přivedl sám život. Mladým lidem, které život netěší, kteří nedovedou najít smysluplnou práci, připomínal: *„Zvedněte hlavu, svět je krásný!"*

František Synek
(srpen 2005)

Mozaika ze života J. Juráška

Společná příslušnost k valašskému rodu

Antonín Bařinka

(primáš a umělecký vedoucí cimbálové muziky Kašava Zlín)

S Jaroslavem Juráškem mne spojuje příslušnost k valašskému rodu. Naše rodné vísky – Újezd a Valašské Klobouky – jsou od sebe vzdáleny jen pár kilometrů. Patřil spolu s Milanem Švrčinou, Mirkem Melounem a některými dalšími k těm, kteří po roce 1945 probudili valašskou lidovou muziku k dobrému životu. V brněnském působišti se jeho folklorní orientace zaměřila i na další oblasti, regiony, etnika a rozrostla do „renezanční" šíře. Jsem však přesvědčen, že ve svém srdci zůstal pravověrným Valachem.

Osobnost J. Juráška jsem vnímal a respektoval od doby, kdy jsem se folklorem začal vážně zabývat. S mojí dětskou kapelou Dúbravěnka z Valašských Klobouk se setkal při soutěži LŠU, pak na festivalu ve Strážnici a i při dalších vystoupeních. Byl jsem svědkem jeho upřímného zájmu o naši práci i ocenění našich, byť jen dílčích úspěchů. Dětským muzikantům a zpěváčkům ostatně věnoval velkou část svého folklorního života. Bylo možné se s ním setkat v porotách prestižních soutěží celostátního významu, ale třeba i na okresních kolech soutěží dětských cimbálových muzik. Jeho hodnocení byla vysoce odborná, zároveň však laskavá a moudrá. Zdůrazňoval především klady, ale i výtky byly formulovány taktně. Vždy pak následovala rada a povzbuzení. Z jeho promluv vyzařoval téměř otcovský vztah k mladým účastníkům. Bylo zřejmé, že v dětském zaujetí a snaze vidí záruku budoucnosti folkloru a tím i pokračování svého celoživotního díla.

Jaroslav Jurášek byl i velkým přítelem naší cimbálové muziky Kašava. Navštěvoval besedy u cimbálu, pomáhal při realizaci televizních i jiných pořadů, mnohdy s námi neformálně poseděl při valašské písničce a kalíšku „halúzkovéj“. Nezapomenutelným se stal především pořad „Na pěknú notečku Jaroslavu Juráškovi k šedesátinám“, který se konal 26. října 1985 na Lukově. V něm jsme společně s Čechovci, Olšavou a řadou sólistů vzdali hold tomuto vynikajícímu muzikantovi, který se tak výrazným způsobem zapsal do historie folklorního hnutí na Moravě.

Ze setkání na Lukově

Uměl chválit

Helena Bízová
(Redaktorka Radia Proglas Brno)

Pro mě byl Jaroslav Jurášek vzorem a učitelem. Bydleli jsme v Brně kousek od sebe, asi deset minut pěšky. Teď mě mrzí, že jsem k Juráškům nechodila častěji, protože jsem tam vždycky načerpala mnoho energie a radosti a získala hodně cenných poznatků. Ráda vzpomínám na útulný, velký a prosluněný pokoj, pohodlné křeslo, voňavou kávu a vlídné přijetí u Jurášků.

Jsem velmi vděčná panu Juráškovi za to, že se mnou byl v kontaktu. Často mi jen tak zavolal, aby mě upozornil na zajímavou hudební novinku, sám přicházel s náměty na poutavé pořady. Ten poslední byl pro mě velkým přínosem – dvoudílný cyklus o romské lidové písni, do kterého pan Jurášek vybral skvosty z moravské, slovenské i maďarské pokladnice. Když jsme spolu natáčeli, všimla jsem si, že často používá nejrozmanitější slova plná chvály. V jeho slovníku a scénářích k pořadům byla běžná označení vynikající, mimořádný, vzácný, významný, oduševnělý, překrásný, obdivuhodný, neopakovatelný, půvabný, skvostný, nevšední, skvělý, výborný, výtečný, podmanivý, působivý, poutavý atd. Někdy mám pocit, že umíme málo chválit. Pan Jurášek to uměl – dokázal povzbudit, ocenit, najít to dobré, upozornit na nadání a schopnosti, potěšit. Právě to jsem z jeho velkého odkazu přijala pro sebe a svou práci.

Na závěr mi dovolte krátkou citaci z pořadu, který jsem s panem Juráškem natáčela u příležitosti jeho 75. narozenin. Do minulosti se ohlížel tenkrát takto: *„Je to dlouhá doba, dost jsem toho prožil. Potkal jsem velké množství lidových zpěváků, muzikantů, primášů, cimbalistů a v naprosté většině to byli vzácní lidé. Ty vzpomínky na ně mne neustále těší a rád za nimi zajíždím.“* A co si v roce 2000 přál k narozeninám? *„Abych byl zdravý, abych byl veselý, což bývám rád, abych se setkával s kamarády a aby neodcházeli příliš brzo a ve velkém množství a těším se na další setkání.“*

H. Bízová se spolupracovníkem z Radia Proglas

Neveselá historka z natáčení

JAN BLAHA
(Uherský Brod)

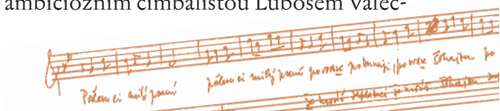
Kdy jsem se s ním vlastně setkal poprvé? Tuto otázku jsem si musel dát úvodem a těžce zalovit v paměti. Asi to bylo na jednom soustředění Olšavy v druhé polovině sedmdesátých let minulého století, možná i dřív, to už přesně nevím. Na tomto soustředění jsme se večer dostali do debaty, co kdo dělá. On zjistil mé smýšlení a tak jsem se dozvěděl, jaké má problémy se zaměstnáním po roce 1968...

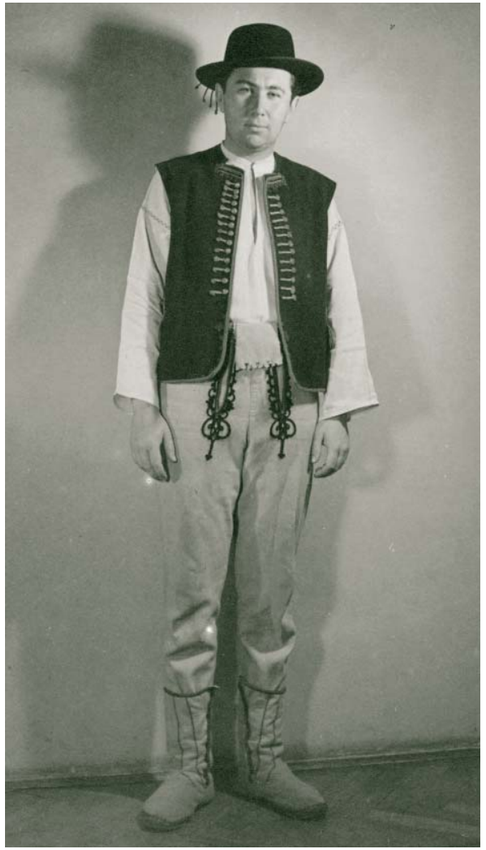
Tehdy jsem si řekl: *„Ejhle, náš člověk“* a tuto skutečnost jsem si dobře zapamatoval a snad i tímto začalo naše přátelství. Často jsme se vídali na různých folklorních akcích ve Strážnici, ve Velké, v Uherském Brodě, Uherském Hradišti, ale zvláště na koncertech s dětskými zpěváky v pořadech BROLNu „Zazpívej slavíčku“ a já nevím, kde ještě všude, bylo to vždy několikrát ročně!

Někdy v červnu 1981 mě zavolal, že se má dělat pro Intervizi pořad s dětským souborem, jestli bychom to s Olšavěnkou nevzali, že máme dost dobrých dětských zpěváčků a také dětskou cimbálovou muziku.

Samozřejmě, kdo by to nepřijal, ale háček spočíval v tom, že byl konec června, měly být prázdniny a v půli srpna se mělo natáčet...

Největší problém byl, že vedoucí muziky, učitel Jura Chovanec, jel na zahraniční zájezd s Burčáky. Tak se stalo, že jsem musel najít náhradu a dojednal s tehdy mladým 19letým ambiciózním cimbalistou Lubošem Valeč-

J. Jurášek ve valašském kroji (asi 1951)

kou, aby to s dětmi nacvičil. Jurášek si vybral jednotlivá čísla, ta se připravila a 15. 8. 1981 se jel do Brna natáčet playback do studia.

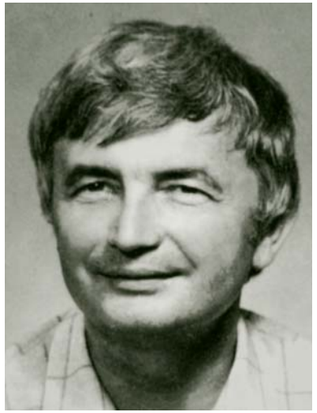
Ovšem hned v prvním pásmu „Královničky“ vyvstal téměř „problém“, neboť číslo začínalo první slokou „Na dvérka buch, buch, je tu Svatý Duch...“ A to cenzura nedovolila! Jurášek nám říká: *„Musíme začít druhou slokou, „Počúvajte vzácní páni, o královně, naší paní...“* Následoval ostrý výbuch idealisty Luboše Valečky (ten neznal nepsané pravidlo, že se „nedá čůrat proti větru“) a začal dělat dusno Juráškovi a lidem okolo...

Ztuhnul jsem.

Musel jsem se velice rychle vzpamatovat, podívat se kolem sebe, vzít Valečku stranou a říct mu, jak by mu mohl ublížit, a tak se text pásma už v klidu točil od druhé sloky...

Tak to byly časy..., takové to bylo!

Mluvčí tisíců posluchačů

Zdeněk Bláha

(bývalý redaktor Čs. rozhlasu Plzeň, vedoucí souboru Úsměv Horní Bříza)

Vždycky mně připadal jako proutkař, hledající čisté pramínky lidové zpěvnosti a muzikantství. V rádiu jsme spolupracovali od pětapadesátého roku 14 let, snímky romských kapel jsem mu posílal i v pozdějších letech, kdy byl z rozhlasu „vyhoštěn“. Svůj život bral sportovně, statečně, měl ohromný smysl pro humor a vtip, vykoupený a podkreslený životní moudrostí. Bezmezně také miloval tuhle zem a lidi, kteří v ní žijí. A zcela určitě patřil k osobnostem, které svým blízkým dobíjejí baterie – uměl dodávat energii a sílu. Muzikanta v něm ocení jiní, já bych rád jen uvedl jeden jeho výrok: *„V každé úpravě lidové písničky či tance nechávám i kus svého já. Jiskřičku, stopu, střípek.“* Pro mne Carda znamenal opravdovou legendu a když zemřel, měl jsem pocit, jako bych ztrácel i kousek svého muzikantského světa.

Jako umělecký šéf BROLNu mne často zval k natáčení coby dudáka, někdy jako dirigenta, dokonce jsem s orchestrem absolvoval několik zahraničních turné. Tyhle dlouhé cesty mně přinesly velkou míru zkušeností, poznání, potkání, nadechnutí i vydechnutí a navíc spoustu humorných zážitků. V roce 1965 při putování Nizozemskem nám Carda přikázal konzumovat jedno teplé jídlo denně. Nejlevnější byla hrachová polévka. Jak známo hrách mívá neblahé následky, a tak po týdnu Carda tradiční holandskou polévku zakázal...

Jednou jsme také přijeli se Zdeňkem Lukášem natočit do brněnského studia české tance. Po úspěšném nahrávání jsme zapadli na večeři do hospody. A tam Zdeněk s Cardou uzavřeli sázku – kdo vypije víc piv na jeden zátah, zaplatí útratu. Carda zdolal 11 půllitrů a Zdeněk 10. Spali jsme v rozhlasové ubytovně, kde v oknech rozkvétaly muškáty. Spal jsem jako dřevo, co dělal Zdeněk nevím. Ale za pár dní jsme od Cardy dostali dopis následujícího znění: *„Vy mizerové, všechny muškáty uschnuly, z květníků bylo cítit pivo. Proboha, WC bylo hned za dveřmi!“* Nad jeho životem se neklenula jenom duha, užil si dobrého i zlého, tak jak šel život. Ale on si byl vždy vědom neúprosného, někdy krásného a jindy děsivého plynutí času a s ním přicházejících událostí. To vše přijímal jako řeku, která má stále nové a nové zátočiny. Jaké budou, nemohl tušit. Před dvěma lety ve Strážnici při sklence bílého jsme se bavili o naší rozhlasové práci a on řekl: *„Mým životním štěstím bylo, že mně lidi důvěřovali a šli za mnou. Oboustranně nás pak hřálo u srdce, že společná práce nesla dobré ovoce!“*

Ani ta zubatá smrtka s kosou mně nedokáže zabránit vzpomínkám na všechno, co jsme spolu prožili, na jeho nadhled a dobré vlastnosti, na darebné písničky, které při víně rád dával k dobru, na historky ze života, vtípky a vtipy, ale také na dobrá slova, která v neveselých dobách dovedl v pravou chvíli vytáhnout ze svého rukávu. Jedno vím jistě: Carda se stal přes moravské písničky mluvčím tisíců bezejmenných posluchačů, s nimiž se na svých cestách za folklorem potkával, družil a přinášel jim drobné radosti.

J. Jurášek
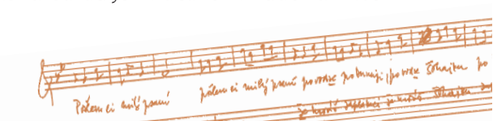
Budil respekt klidem a rozvahou

Vladimír Böhm
(celoživotní kamarád)

Má vzpomínka na Cardu Juráška se nebude týkat jeho muzikantských, uměleckých či organizačních schopností, ty už zhodnotili a jistě ještě zhodnotí lidé kompetentnější. Chtěl bych se zaměřit na dvě z jeho neopominutelných vlastností, a sice na jeho tolerantnost a schopnost řešit i nejsložitější problémy klidně a rozvážně. Věru si nevzpomínám na žádný konflikt, který by on nevyřešil svým klidným a rozvážným přístupem. I proto byl tak oblíbený a budil respekt.

Cardu jsem poznal již koncem čtyřicátých let, kdy obětavě přijel do Valašského Meziříčí pomáhat vznikající cimbálové muzice a souboru studentů reálného gymnázia Františka Palackého. Později jsem se s ním znovu setkal za vysokoškolských studií, a to nejprve v brněnském Valašském krůžku a pak v Moravském souboru lidových písní a tanců, jehož byl uměleckým vedoucím. Naše přátelství trvalo až do jeho odchodu do valašského nebe v polovině letošního března. I když zdaleka ne nejmladší, každoročně jsme se na Valašsku setkávali s Juráškovými a dalšími dosud žijícími muzikanty, zpěváky a tanečníky Valašského krůžku a Moravského souboru lidových písní a tanců. Konkrétně to bývalo na Vsackém Cábu, na Horní Bečvě, ve Velkých Karlovicích nebo v poslední době na Soláni. Byla to vždy krásná setkání, plná vzpomínek, kvalitní valašské muziky a pohody. Při všech těch příštích setkání budou spolu se mnou určitě i všichni ostatní vzpomínat na Cardu jen v dobrém. Bude nám všem moc chybět.

Kde byl Carda, tam to klapalo!

Míla Brtník
(dlouholetý vedoucí souboru Vysočan Jihlava)

Jaroslav Jurášek, lépe řečeno „náš Carda“, tak ho znali starší členové Vysočanu z Jihlavy a samozřejmě i já, který si pokládal za čest, že jsem ho mohl považovat i za svého dlouholetého přítele.

Naše spolupráce začala asi před čtyřiceti lety, kdy náš soubor oslovil ještě jako pracovník Čs. rozhlasu a později Čs. televize v Brně.

Díky jemu jsme se dostali k tomu, že o nás, naše horácké písně a tance i jako soubor, který je provozuje, se začalo uvažovat jako o partnerovi z jiné folklorní oblasti, než které byly v tehdejší době preferované.

Společně jsme natáčeli horácké písně pro rozhlas, televizi, společně jsme jezdili po akcích „zpěváček“ i po souborech Horácka, kde vždy objevil něco, co stálo za to, aby s tím seznámil veřejnost.

Díky jemu by natočen medailon souboru Vysočan, medailon o mojí osobě a celá další řada akcí.

Práce s ním byla vždy radostná, bez nervozity – v klidu. To se to jináč dělalo, než s některými jinými redaktory, kteří nevěděli co chtějí, což se pak odráželo v jejich nervozitě v práci.

Carda byl jiný!

Byl to klidný, usměvavý pán s absolutním sluchem, kterého nikdo „neoblafl“. Když řekl, že tam má být „fis“ a hraješ tam „f“, tak to tak bylo. V tom byl nesmlouvavý. Právě za to jsme ho měli všichni rádi. Odborník, který věci rozuměl, a když bylo třeba i poradil a pomohl.

Spolupracovali jsme spolu i na celé řadě školení pořádaných pro vedoucí lidových muzik, v porotách pěveckých, muzikantských i tanečních soutěží a přehlídek. Vždy to byl přínos pro ty, kteří toto školení absolvovali.

Nesmím nevzpomenout ani na jeho celoživotní práci při zajišťování Strážnických slavností a na jeho tvůrčí aktivity ve Vojenském uměleckém souboru Ondráš. Prostě – kde byl Carda, tam to klapalo.

Budu na něj vždy vzpomínat jako na dobrého kamaráda a s úctou stále obdivovat jeho práci, kterou pro folklor udělal.

M. Brtník

Jedna ze sester Žabkových vzpomíná

Anna Buroňová
(zpěvačka, vedoucí souboru Odra Ostrava)

Stále jej mám před očima jako usměvavého, laskavého, uctivého a pro písničku zapáleného člověka. Mé první setkání s Jaroslavem Juráškem bylo již hodně dávno. Mne a mé sestry s ním seznámil náš odborný poradce a přítel Jaromír Gelnar. Bylo to v roce 1978 v Brně, kde se uskutečnil koncert u příležitosti 50. výročí úmrtí Leoše Janáčka. My čtyři sestry Žabkovy z Jablunkova jsme na něm zpívaly dvě z Lidových nokturen v Janáčkově úpravě – tehdy pro dva cimbály BROLNu. Byly to písně Ej, žalo dievča a Náš Janyčko malovaný. Již tehdy jsem J. Juráška poznala jako výborného muzikanta a velkého znalce lidového umění.

Další má setkání s panem Juráškem byla spíše nahodilá – ať už ve Strážnici, v Brně, na koncertech VUS Ondráš nebo v odborných porotách na přehlídkách Prameny, pořádaných Folklorním sdružením České republiky. Na jedné takové přehlídce v Opavě byl v porotě se Zdenkou Jelínkovou a tam jsem zpívala se zpěvačkami souboru Odra písně z repertoáru nás – sester. Jaroslav Jurášek byl tehdy potěšen naším trojhlasým zpěvem tzv. „bílými hlasy" a prohlásil: *„Jako kdybych slyšel sestry Žabkovy!"* *„Ano,"* povídám, *„vždyť já jsem jedna z nich!"*

Od roku 2000 jsem se již pravidelně každoročně setkávala s Jaroslavem Juráškem v porotě celostátní soutěže „Zpěváčci" ve Velkých Losinách. Jurášek měl velice pěkný vztah k dětem a dětským zpěváčkům. Dovedl ocenit mnohdy krásný výběr písní a jejich přednes dětskými hlásky – vlastně často už „velikými hlasy" vítězů či dalších

oceněných v této soutěži. Byl také výborný dramaturg a autor pořadů, z poslední doby zvláště koncertů Zpěváček – Slávik v Kongresovém centru v Praze, které byly pro mne, ale jistě i pro mnohé další, zážitkem na celý život.

Velký dík za to!

Posiloval úroveň hudebních projevů

Barbora Čumpelíková
(redaktorka časopisu Folklor)

Jaroslava Juráška jsem poznala v létě roku 1951 na Máchově jezeře jako Cardu. Byl výrazným hráčem cimbálové muziky brněnského Valašského krúžku, který v čele s Vladimírem Melounem zasvěcoval pražské Vycpálkovce do tajů lidové muziky tak dobře, že později byli schopni mít v repertoáru vlastní pásmo valašských tanců s muzikou, která už hrála oba styly, český i valašský. Po soustředění před zájezdem na berlínský festival mládeže ještě oba soubory nějaký čas spolupracovaly, než je rozvedly nové vztahy ve vznikajících profesionálních tělesech. Po nějakém čase jsem ve Strážnici viděla skvělý řemeslnický tanec z Malé Hané. Byl perfektně odvedený jiskrným párem, z nějž mi zejména tanečnice utkvěla výrazným, půvabným pohybem precizního provedení. Když jsem Cardovi gratulovala jako autoru hudební předlohy, dozvěděla jsem se, že ona tanečnice je jeho žena Dagmar. Pokaždé jsme se upřímně radovali z občasných setkání a pozdravovali navzájem své polovičky. Profesně se naše oběžné dráhy nikdy nesešly ani neprotály, ale nesmírně jsem si vážila jeho přístupu ke každé práci, kterou dělal. Jako zakladatel a šéf BROLNu dovedl orchestr k vysoké úrovni s pochopením poslání, posluchačům rozhlasu předával své pojetí lidových písní tak, že jich mnoho přejali znovu do živého repertoáru společenského zpěvu.

I na dalších postech preferoval zejména muzikálnost a individualitu s osobním prožitkem. Pod jeho uměleckým vedením všechny instituce plynule a kvalitně fungovaly. Jako redaktorka časopisu Folklor jsem s radostí a úctou sledovala recenze, kterými nejen hodnotil, ale hlavně posiloval a zvedal úroveň hudebních projevů ve všech směrech naší sféry.

Můj manžel Jan Čumpelík jako choreograf měl na kontakt s Cardou větší štěstí. Spolupracoval s BROLNem v době, kdy taneční soubor při orchestru vedla Eliška Rybníčková, profesorka brněnské konzervatoře, bývalá tanečnice a zpěvačka Čs. souboru písní a tanců. Na její požádání zajížděl do Brna před různými akcemi, kdy bylo třeba vyčistit a upevnit taneční projev žáků konzervatoře, kteří tvořili jádro souboru. Vážil si přátelství a umělecké spolupráce brněnských přátel a vracel se potěšený porozuměním a vzácnými chvilkami s písničkou při víně, do kterých občas vyústily konce jednotlivých úkolů. Bohužel, k lidské existenci patří i konce životů, které jsou nám drahé. Lidé odcházejí, avšak jejich zásluhy se promítají v trvalých výsledcích. Važme si jich.

B. Čumpelíková s manželem Janem

Jaroslav Jurášek – človek

Miroslav Dudík
(umělecký vedoucí OĽUN Slovenského rozhlasu Bratislava)

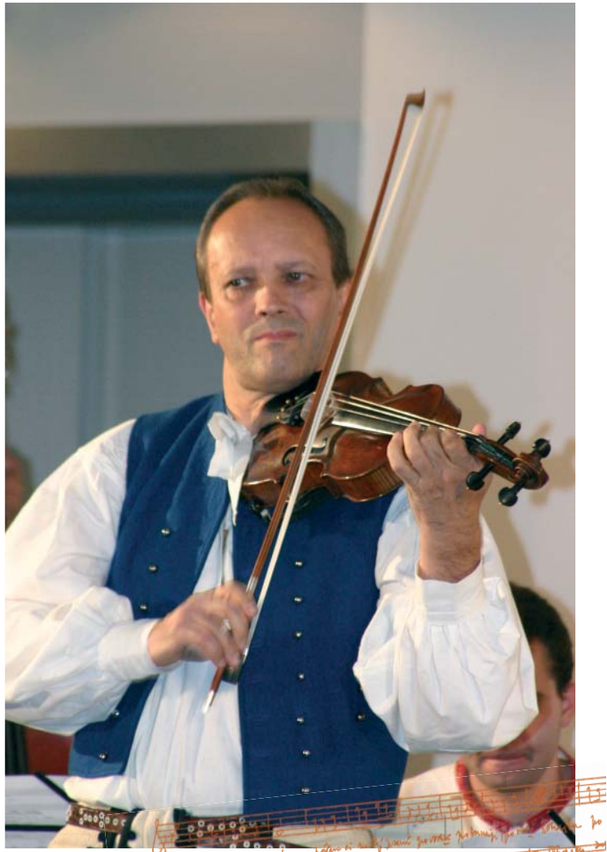
Človek, manžel, otec, priateľ, hudobný skladateľ, etnomuzikológ, organizátor hudobného života, scenárista...

Len málokto má v mojich očiach takú obrovskú hodnotu, ako práve on. Vždy, keď som počul v našej rodine vysloviť jeho meno, znelo to akosi úctivejšie, slávnostnejšie, než vyslovenie iných mien. Nielen preto, že Jaroslav nahrával hru kapely môjho dedka Samka Dudíka v brnianskom rozhlase, že urobil o ňom viaceré vedecké práce, ale že bol predovšetkým priateľom Samkovým a propagátorom umenia, ktoré by bez jeho úsilia možno nedostalo potrebný priestor na šírenie a zachovanie sa. Spolupracovali, a tak vlastne prostredníctvom hudby utužovali česko-slovenskú vzájomnosť, v minulosti, ale i dnes takú potrebnú.

Neskôr, keď som začal chápať svet aj zo stránky hudby a hlavne folklóru, keď som si preštudoval viaceré Jaroslavove úpravy ľudových piesní, zistil som kvalitu a podstatu tej úcty k nemu aj po stránke odbornej. Ako vedel preniesť do partitúry originalitu hry ľudových kapiel, primášov a dotvoriť ich majstrovstvo zdokonalením formy, inštrumentácie, vhodne obohatiť ich hru o svoje nápady a pozdvihnúť tak odkaz celých generácií hudobníkov na vyšší stupeň.

Obdivoval som jeho vzťah k manželke Dášenke. Ako spolu chodili na všetky folklórne podujatia, tiež tie naše. Až som im závidieval tú zhodu mysle. Málokedy neprišli a vtedy mi tam vždy veľmi chýbali.

Raz som sa ho spýtal, prečo tak dobre vyzerá? Odpoveď znela: *„Víno, muzika a Dášenka.“*

Primáš M. Dudík

Žil v písni

Vlasta Grycová

(zpěvačka BROLN a Olšavy Uherský Brod)

Bylo to někdy v roce 1970. Volal mně Jaroš Staněk, abych přijela do Hradiště, že je u nich Carda a že by chtěl natočit nějaké balady ze Strání. Pana Juráška jsem do té doby osobně neznala, pouze z rozhlasových pořadů.

U Staňků, kde akce probíhala, jsem se poprvé „naživo" setkala s osobností, která mně velmi pomohla v mém dalším vývoji. Tady byl začátek našeho pozdějšího přátelství. Nikdy jsem si nedovolila jej oslovit jinak než „pane Jurášku" (zlom nastal až po mé „šedesátce", kdy jsem si myslela, že už mám nárok na důvěrnější oslovení). Samozřejmě to bylo na jeho naléhání.

Balady „Náš Janíček..." a „Žal, žal..." v úpravě pana Juráška jsem zpívala po celé Evropě. Svou jednoduchostí a nerušivou krásou upoutaly posluchače a patří mezi moje nejoblíbenější.

Přes uměleckou velikost však na mě nejvíc zapůsobil svojí lidskostí. Za celou dobu naší spolupráce v rádiu a televizi nebo v čase, kdy byl uměleckým vedoucím různých souborů, jsem nezaznamenala žádné vulgarismy, zvýšení hlasu či jiné nepřístojnosti. Jeho tichý hlas uměl povzbudit, polaskat. Nikdy netrval na své představě, ale hledal kompromis. A co nejvíc jsem na něm obdivovala? Způsob, jak se uměl vyrovnat se situací, ve které se ocitl poté, co musel opustit práci v rozhlase. Nezatrpknul (nezanevřel), ale ještě s větším nasazením na všech dalších

postech, ať již v televizi, v Klubu přátel lidového umění a hlavně v bývalém Jánošíku a dnešním Ondráši, uplatňoval své zkušenosti a znalosti v propagaci folkloru.

Chtěla bych panu Juráškovi – Cardovi – poděkovat za všechny ty krásné pořady v rozhlasu, televizi či na jevištích divadel, kde jsem měla štěstí s ním spolupracovat.

Na pódiu A. Končitíková, J. Jurášek a V. Grycová

Byl nositelem folklorních tradic

BOHUMIL HLAVÁČEK

(emeritní šéf brněnské redakce České tiskové kanceláře)

S Jaroslavem Juráškem jsme určitě měli totožný vztah ke kulturnímu dědictví a k nositelům folklorních tradic, mezi nimiž zaujal jedno z nejvýznamnějších míst. Proto bylo zcela přirozené, že jsme se museli setkat. Nejdříve, když jsem jako redaktor Čs. tiskové kanceláře psával o Brněnském rozhlasovém orchestru lidových nástrojů. Potom hlavně ve Strážnici, protože od roku 1961 jsem tam působil po tři desetiletí v propagační komisi, tiskovém středisku, ve výboru či programové radě tohoto mezinárodního folklorního festivalu, jejímž byl Jaroslav dlouholetým a velmi platným členem. Stal se spolutvůrcem historie tohoto festivalu. V roce 1948 ve strážnické soutěži valašských hudeckých souborů vyhrál brněnský Valašský krůžek, jehož byl Jaroslav cimbalistou. V roce 1958 tam připravil pořad Janáčkův rok ke 30. výročí skladatelova úmrtí, v roce 1964 byl režisérem slavnostního koncertu BROLN, v roce 1970 odborně spolupracoval s tvůrci pořadu Slovanské národy ve zpěvu a tanci, v roce 1978 byl režisérem pořadu Má země písní rozkvétá a v roce 1980 se podílel na dvou programech – jako režisér pořadu Ta brněnská brána a spoluautor pořadu Hudci, milí hudci, dlúho-li hrajete. Hned v následujícím roce se jeho jméno objevuje v programu festivalu opět dvakrát: byl režisérem pořadu Hoš, Podluží a autorem pořadu hudebního folkloru Hudci. Počínaje rokem 1983 až do roku 1992 bylo jeho jméno spojeno s každoročním autorstvím sobotního televizního pořadu Otvírajte sa, strážnické brány.

Od Jaroslava mám ve své knihovně a stále po ruce zpěvník Na pěknú notečku, který právě on uspořádal a který ilustracemi vybavil můj přítel a výtvarník Aleš Černý. Obsahuje 50 lidových písní z Moravy a Slovenska, brněnský Čs. rozhlas ho vydal v roce 1966. Jaroslava mi budou připomínat také CD a magnetofonové kazety od kamarádů ze souboru Ondráš.

Rozhlasová zpráva o Jaroslavově úmrtí mne zastihla na lůžku II. interní kliniky ve Fakultní nemocnici u sv. Anny v Brně, kde jsem byl hospitalizován s plicní embolií. Ošetřován jsem tam byl i v den pohřbu, kdy na pokoji se mnou smutnila má ošetřující lékařka, ondrášovská tanečnice Zuzana Ziglerová.

J. Jurášek v podlužáckém kroji

Jaroslav Jurášek a Hrochoť

Dušan Holík
(predseda Občianskeho združenia Hrochoť)

Nám, neskôr narodeným Hrochoťanom, pri spomienke na Jaroslava Juráška sa vybavia osobné stretnutia na Hrochoti v rokoch 1997–2000, kedy sa nám v skromných podmienkach podarilo každoročne zorganizovať vydarené folklórne podujatia. Či to už boli oslavy Andreja Sladkoviča, alebo pripomenutie si okrúhleho životného jubilea nášho vzácneho rodáka Milana Križa, či krst 2 CD Hrochoť – vrchárske srdce Podpoľania. Vždy sme sa tešili, keď sme na nich mohli privítať vzácnych hostí z Moravy. Nikdy medzi nimi nemohol chýbať ani J. Jurášek s jeho vždy usmievavou pani manželkou, s ktorou tvorili harmonický pár. Boli sme veľmi radi, že sa nám podarilo aspoň na niekoľko rokov obnoviť tradíciu návštev BROLNu zo 60. a 70. rokov a mohli sme na Hrochoti opäť vidieť a počuť spievať Luboša Holého či jeho brata Dušana, alebo hrať muziku Martina Hrbáča. Pri organizácii a zabezpečení vzácnych hostí nám vždy nezištne pomohol J. Jurášek, za čo sme mu boli veľmi vďační. Po oficiálnom kultúrnom programe samozrejme vždy pokračovala zábava a neformálne rozhovory starých známych až do nasledujúceho rána. Vtedy sme my domáci obdivovali nádherné moravské piesne a našich hostí zaujali hlavne typické hrochotské rozkazovačky v doprovode tradičnej cigánskej Paľáčovskej muziky.

No nielen za toto sme J. Juráškovi vďační. Ešte vďačnejší sme za nahrávky hrochotskej muziky, ktoré v 50. rokoch nahral s Jaromírom Nečasom na Hrochoti. Aj dnes, po viac ako polstoročí, môžeme obdivovať vysokú

umeleckú hodnotu, ako aj prekvapujúcu technickú kvalitu týchto nahrávok, kedy hrochotská muzika bola na vrchole. Z týchto nahrávok môžeme počuť majstrovstvo starého Paľáča, ako aj ostatných členov jeho kapely. Je to zaujímavá náhoda, keď prvú nahrávku hrochotskej hudby realizoval okolo roku 1923 Karel Plicka a asi o 30 rokov neskôr urobili ďalšie nahrávky J. Jurášek s J. Nečasom. Keď v 80. rokoch nečakane, v priebehu niekoľkých rokov, sa po jednom vytratili na druhý svet skoro všetci členovia Paľáčovskej muziky vrátane predníkov s Martinom Berkym-Paľáčom, synom starého Paľáča, a Jozefom Berky-Litom, pretrhla sa takmer 100-ročná kontinuita hrochotskej muziky. Hľadali sme možnosti, ako napomôcť obnoveniu tejto tradičnej cigánskej muziky, jedného z najväčších klenotov našej hrochotskej kultúry. Podarilo sa nám, s pomocou J. Nečasa, objaviť nahrávky z 50. rokov v ÚLK v Strážnici. Tie sa stali najlepším študijným materiálom pre vnukov a pravnukov starého Paľáča. Takto sa podarilo „vzkriesiť" tradičnú hrochotskú cigánsku muziku, jednu z posledných na celom Podpoľani. Keď sme v roku 1999 vydali už spomínaný dvojalbum hrochotského folklóru, hľadali sme vhodných krstných otcov. Uvažovali sme nad osobnosťami, ktoré sa najviac zaslúžili o zachovanie hrochotskej ľudovej kultúry. Naša voľba padla na Tibora Andrašovana a Jaroslava Juráška. Aj takto sme chceli vyjadriť vďaku za ich podiel na zachovaní a rozvoji dedičstva našich predkov.

Ostáva vyjadriť presvedčenie, že priateľské stretnutia nás Hrochoťanov a našich hostí z Moravy, na začiatku ktorých stáli pred 60 rokmi náš významný rodák Milan Križo a jeho priatelia, medzi ktorých patril aj Jaroslav Jurášek, budú pokračovať aj v budúcnosti.

J. Jurášek ve chvíli odpočinku

Jaroslav Jurášek a myjavský primáš Samko Dudík

Dušan Holý
(vysokoškolský profesor, zpěvák, celoživotní kamarád)

Kdy poznal Carda (Jaroslav Jurášek) Samka poprvé (ještě jako středoškolský student), zmiňuje se v historce, kterou otiskl Jaromír Nečas v Národopisné revue 2005. K jejich důvěrnějšímu seznámení došlo však až poté, když Carda založil Brněnský rozhlasový orchestr lidových nástrojů (BROLN) a když se posléze rozhodl pro studium na Janáčkově akademii múzických umění v Brně. Tam končil diplomovou prací „Lidová hudba Samka Dudíka z Myjavy" (1958), vedenou Jiřím Vysloužilem. Protože jsem měl to štěstí ocitnout se občas prostřednictvím svého otce v blízkosti Samka od dětství (poprvé jsem s ním zpíval ve Zlíně už ve třinácti letech), a jelikož v době, kdy Carda tvořil svou diplomku, jsem byl v BROLNu zaměstnán, vypravovali jsme se za ním na Myjavu často spolu. Se Samkem (1880–1967) se Carda (1925–2005) brzy spřátelil natolik, že mu tykal a oslovoval ho často zdrobnělinou Samuško.

Pokud to jen trochu šlo, bral ho s sebou na nejrůznější vystoupení BROLNu a jednou – při vzpomínkovém koncertu k 30. výročí úmrtí Leoše Janáčka – pozval do brněnské Reduty se souhlasem vedení rozhlasu celou jeho kapelu. Byl to samozřejmě od těch málem osmdesátiletých kmetů už jen stín toho, jakým způsobem hrávali zamlada (jsou naštěstí dochovány nahrávky) – v období, kdy je Leoš Janáček přivedl na mezinárodní hudební festival „Musik in Leben Völkern" do Frankfurtu nad Mohanem. Tam v roce 1927 získali pro Československo zlatou medaili. Ale i v Redutě Samkova kapela ještě zazářila, o Samkově zpěvu nemluvě! Carda se ho nebál zvát nejen na zájezdy po naší republice, ale i na kratší zahraniční turné– do Německa (tehdejší NDR), ba dokonce i na mezinárodní hudební festival do Llangollenu (Wales 1958).

Občas v Brně u Jurášků přespával a když se jim narodila dcera Hana, nabídl jim kmotrovství. Stávalo se však, že vztah mezi Cardou a Samkem se sem tam snažil někdo pokalit. (Pomlouvačů – těch se vždycky najde dost!) Tehdy se na mne Samko obracel po krátkém výkladu slovy: *„Dušan, a povedz mi, ten Jurášek, čo je to vlastne za človeka?"* Poněvadž jsem znal Cardu jako kamaráda dobrého, čestného a upřímného, hledajícího a nalézajícího, podařilo se mi to vždycky uvést na pravou míru. A zůstalo pro mne radostí bývat při tom, jak Samko po vydařených zájezdech či vystoupeních hodnotil Cardu takto osobitě: *„Prisampánubohu, Cardík moj, dobrú svadbu si zgazdoval!"*

Řekněte: „Nevyzařovala z toho nádherná pohoda?"

D. Holý a J. Jurášek ve Velké nad Veličkou

Nezapomenutelné zážitky

Luboš Holý
(vysokoškolský profesor, zpěvák)

S Jaroslavem Juráškem jsme se znali ještě dávno předtím, než byl obecně známým Cardou a vlastním jménem ho oslovovala snad jen manželka Dáša. Věděli jsme o sobě už v prvních ročnících Strážnických slavností a setkávali jsme se v Brně ve Slováckém nebo Valašském krúžku, nebo později v Moravském souboru lidových písní a tanců. A když Carda založil Brněnský rozhlasový orchestr lidových nástrojů a stali jsme se jeho kmenovými sólisty, nebyly naše vztahy a spolupráce přerušeny ani v době, kdy se Carda musel prezentovat pod pseudonymem Jaroslav Valach, ani zrušením tohoto orchestru krátce po vítězství sametové revoluce. Pokračovali jsme v tvůrčí práci nadále, zejména pak ve Vojenském souboru Jánošík–Ondráš.

Jako umělecký vedoucí Carda vyžadoval perfektní výkony a při vystoupeních, kterých dříve bývalo po „hustu“, nám dával zabrat opakovaným zkouškami, až jsme to někdy považovali za zbytečné. Aby si BROLN získal charakter autentičnosti, správné interpretace, barvy a regionální odlišnosti lidové hudby, Carda organizoval pracovně naučné a velmi poučné výjezdy do jednotlivých regionů Moravy nebo Slovenska, zejména pak do Podpolianského kraje, konkrétně do Hrochoti, odkud pocházel jedinečný sólista Milan Křižo a jeho a náš „čierny brat“ Ján Gašpar Hrisko, rodák ze sousední Očové. Tato setkání, která se odbývala většinou v Hrochoťské dolině, bývala velice bohatýrská, stala se zážitkem i pro vybrané místní obyvatele a přispěla významným způsobem k pochopení charakteru a interpretace lidové hudby daného regionu. Tyto zájezdy se vryly hluboce a trvale do srdcí každého z nás.

Koncem padesátých let byl BROLN vyslán k dlouhodobému zájezdu do Asie (Vietnam, Čína, Mongolsko a Severní Korea), kde byla péče o zdraví 19členného souboru svěřena do mých zvěrolékařských rukou. Nevím již, čí zásluhou se tak stalo, ale tato skutečnost vždy budívala velký zájem na jednotlivých ambasádách dotazem, který je to ten zvěrolékař, co vám dělá zdravotníka. Tato funkce mi vynesla nejen zodpovědnost vůči celému souboru, ale i to, že kromě vlastních zavazadel jsem se musel tahat s objemným kufrem s léčivy, abych se mohl věnovat prevenci některých tropických chorob, převážně parazitárního a infekčního původu.

Carda (vedoucí zájezdu) byl tehdy dobře vyvinutý švarný šohaj, který nosil kolem 105–115 kg živé hmotnosti. Jednoho dne ve Vietnamu onemocněl a přihlásil se jako pacient s vysokými teplotami a bolestmi v krku a v kloubech. Po vyšetření a zvážení jeho zdravotního stavu se ho ptám: *„Cardo, kolik vážíš?“* Sdělil mi svou hmotnost, podíval se na mne a povídá:

„A proč sa ptáš?“

„No víš,“ odvětil jsem, *„já su naučený dávkovat léky enom podle druhu zvířat. Člověku je nejblíž prase, ale to může být malé nebo veliké, tak mám strach, abych ťa nepoddávkoval nebo nepředózoval. Radši to veznu podle průměrného polokrevného koňa! Ty jsi tak dobrá jeho pětina, tak na, tady máš svoju lidskú dávku.“* Carda to vzal a že byla dávka účinná, to už dokázal život sám. Na tuto historku jsme mnohokrát vzpomínali, zejména při dobré pohodě a lahodném víně, které Carda míval rád.

J. Jurášek a L. Holý

Jurášek a cimbálová muzika Burčáci

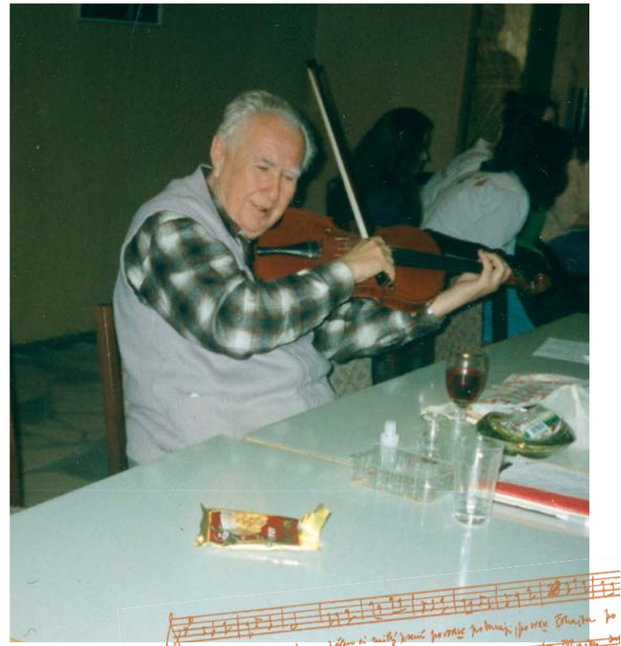
František Holmes Ilík
(primáš)

Cimbálová muzika Burčáci se s Jaroslavem Juráškem dlouho znala jenom „z dálky“, měla z něj jako z výborného muzikanta s absolutním sluchem velký respekt a když se někdy při našem muzicírování vyskytl, dost jsme znejistěli.

Začátkem devadesátých let se na nás obrátilo vydavatelství EDIT, abychom natočili CD se známými písničkami. Na dotaz, kdo bude dělat dramaturgii nahrávky, jsme uslyšeli odpověď, která nás srazila trochu do kolen – Jaroslav Jurášek. Při přípravě a natáčení to bylo úplně jináč. Zkušený a moudrý muzikant nás zklidnil a dokázal z muziky vytáhnout, co jsme uměli a co nás charakterizovalo. A netrvalo dlouho a točili jsme druhé CD, tentokrát náš dávný sen – písničky s erotickou tematikou s názvem „Pod perinú štyry nožky“. Z rozsáhlých možností výběru dostaly přednost textově poetické věci. A že tu případnou druhou desku, tu s tvrdšími texty, necháme na pozdější čas.

Při výběru písniček se hodně licitovalo, co hrát a co ne. Každý z muzikantů a zpěváků do toho trochu mudroval. Konečné slovo měl Carda. V paměti mně zůstal jeden verdikt nad zařazením či nezařazením písničky Maryša, Maryša, nechoď do pivnice. (Kdo zná text, pochopí). Jurášek o nezařazení nekompromisně rozhodl slovy: *„O kurvě zpívat nebudeme!“* Písničky tohoto CD se dodnes často hrávají na přání těch, kdo nahrávku znají, ale staly

se tématem i několika úspěšných pořadů v Rožnově, Strážnici, Kroměříži, Hradišti i jinde. Jaroslav Jurášek se toho vždy zúčastnil a míval v těchto pořadech trefné komentáře. Burčáci se touto spoluprací s ním moc skamarádili, na každé setkání se moc těšívali a rádi si s ním připili červeným. Když kdysi procházel jakousi zdravotní procedurou, dal si jeden pohárek a další odmítl slovy: *„Mám dobu hájení.“* A tak si někdy myslím, že tu jeho životní moudrost si i my Burčáci už často potřebujeme také povědět.

J. Jurášek při muzicírování

Antonín Jančík a Jaroslav Jurášek

Květa Jančíková
(manželka Antonína Jančíka)

Naše dcera byla na letním táboře. Psala, že rostou houby, ať přijedeme. Pozvali jsme na výlet Cardu, o kterém jsme věděli, že rád sbírá houby.

V lese bylo skutečně plno hub, ale Cardovo první sehnutí pro krásný hřib dopadlo zle. Praskly mu kalhoty po celé délce. Uviděla to naše dcera a říká: *„Strejdo, máš na zadku díru.“* Carda na to: *„To se teď nosí, přední rozparek je vzadu kvůli větrání.“*

Všichni jsme vyprskli smíchem a nejvíc Carda, ten se chechtal ještě dlouho.

Carda měl vybrat v Maďarsku soubor pro Strážnické slavnosti. Protože si nedávno koupil auto a chtěl ho zajet, požádal mého manžela Tondu, aby s ním jel, že se budou střídat v řízení.

Problémem však bylo, že ani jeden neovládal maďarštinu, a cesta byla dlouhá a žízeň ještě větší. Řekli si, že se budou vydávat za němé rodáky. Nalepili si pod nos velký knírek a tak dojeli k cíli. Všechno dobře dopadlo, maďarský soubor ve Strážnici vystupoval a měl velký úspěch.

A. Jančík v Maďarsku

A. Jančík, D. Jurášková, J. Jurášek, K.Jančíková...

Chvála vzpomínek – Cardovi

Květa Jelínková
(rodinná přítelkyně)

Cardova žena Dáša byla mojí spolužačkou a kamarádkou už na gymnáziu. Po maturitě jsme obě odešly k dalšímu studiu do Brna. Můj bratránek Zdeněk Kašpar, vášnivý muzikant, nás pozval do Valašského krúžku, který byl v té době velmi aktivní. A tam jsme se poznali s Cardou. Byl spolu s Mirkem Melounem páteří muziky. Folklor, lidový tanec, písně a krásná přátelství obohacovaly náš mladý život. Však také zde vzniklo šest trvalých přátelských vztahů a později i manželství. Scházívali jsme se celá desetiletí (téměř 60 let), abychom si společně zazpívali, zahráli a zatancovali.

V posledních letech jsme se setkávali pravidelně a střídavě v jednotlivých rodinách. Vždy stejně dychtivě a radostně, jako tomu bylo v časech našeho mládí. U nás ta setkání byla vždy den před Silvestrem. Bývalo nás obvykle 13. Vzpomínky jsou živé dodnes.

Vilka, zasazená do krásné přírody nedaleko Brna, kde jsme mohli neomezeně zpívat, halekat a hrát. Carda hrával na klavír, Mirek Meloun primášoval a Milan Holzapfel kontroval. My ostatní jsme byli zpěváci. Atmosféra byla vždy sváteční a neopakovatelně krásná už tím, že to byla doba vánoční. Jako dnes se mi vybavuje příchod mých přátel, zachumlaných do čepic a šálů, s houslemi pod paží, stoupajících do stráně. Stromy byly obalené sněhem a jinovatkou a pod nohama jim vrzal zmrzlý sníh. Ale to už je vítal oheň ve velkém krbu, kde jsme se

všichni sesedli. V hale byl ozdobený a rozsvícený stromeček s betlémem, který nám připomínal, že uběhl zase další rok. Vzduch byl lehce provoněn purpurou a sladkým cukrovím. Vzpomínalo se na různé životní příběhy. Špásovalo se – Carda byl nevyčerpatelnou studnicí různých lidových žertíků a vtipů. I se politizovalo, ale hlavně se hrálo a zpívalo. I přes naše různé politické orientace nás celá léta spojovala láska k hudbě a písním. Kamarádi tento koutek našich setkání nazvali nadneseně zámečkem.

Dřevo v krbu praskalo a my se dívali do tančících plamenů. Až v pozdních večerních hodinách, kdy oheň v krbu pomalu dohořával, jsme se loučívali neradi a i teskně s písničkou „Dobrú noc má milá“. A tak nám dnes zůstávají jen vzpomínky jako zrnka čisté, čiré krásy. Řada z nás již umřela. Naposledy Carda. Zůstaly vzpomínky, s odstupem času vždy čistější a jemnější, pronikající myslí jako světlo a vůně prostorem.

Vzpomínky na léta, která jsme společně prožili v koutu Valašska na Karlovicku, mezi srázy kopců a voňavých luk, dnů plných veselí, zpěvu a slunce. Vzpomínky na vířící kolo pestrých krojů. Mimo tuto krásu dostalo se nám i sebekontroly vlastního růstu. Umět vzpomínat, vnímat a pociťovat krásu je velkou radostí a štěstím života. Vzpomínejme...

Z pravidelných setkání na Soláni *J. Jurášek, V. Böhm, V.Meloun*

Jak jsme k sobě s „Cardou“ přišli a co následovalo

Richard Jeřábek
(vysokoškolský profesor, etnolog)

Někdy v roce 1948 mne přesvědčil Svatopluk Havelka, tehdy pracovník ostravské hudební redakce Čs. rozhlasu, abychom na staroslavném Palackého gymnáziu ve Valašském Meziříčí založili Národopisnou skupinu studentského klubu Palacký jako protějšek místního zkostnatělého Valašského krúžku. Nebylo těžké přimět k součinnosti spolužáky jakž takž ovládající hru na housle, violu, klarinet, jenže basista nám chyběl. Rezolutní Havelka mi sdělil, že se jím stanu já, ačkoliv jsem basu znal jen od vidění. Trapnější ovšem bylo, že naše cimbálová muzika postrádala také cimbál a cimbalistu. Zakrátko se nám však přece jen podařilo sestavit a nacvičit půlhodinový program pro ostravskou stanici a Havelka požádal Jaroslava Juráška, aby nás při natáčení jako cimbalista posílil. Ten rád přijel i s vynikající zpěvačkou Jiřinou Mikulenkovou. Náš první pořad byl na světě a do roku 1952 následovala ještě řada dalších. To už jsem ale po dvě léta studoval národopis a dějiny umění v Brně, kde jsem hrál na basu v Moravském souboru lidových písní a tanců, řízeném nikoli náhodou Cardou; když nastoupil do brněnského rozhlasu, převzal jsem na jeho nátlak řízení více než stočlenného tělesa. Jenže v polovině studií jsem se stal asistentem u náročného profesora Antonína Václavíka, který mi položil nůž na krk: *„Jedno nebo druhé, pane kolego!“* A tak jsem si vybral to první a na jaře 1953 jsem definitivně přestal v souboru působit. Zaměřil jsem se na lidovou výtvarnou kulturu, mé vztahy k pěstování folkloru citelně oslábly a dnes už se k této stránce svých aktivit raději ani nehlásím. Když jsem v posledních dvou desetiletích sestavoval biografický slovník k českému národopisu, váhal jsem, nakolik zařazovat hesla o těch, kteří fungovali v oblasti tzv. lidové tvořivosti, tedy na okraji našeho oboru. Vyřešil jsem to edičním návrhem samostatného slovníku folklorního hnutí „Od folkloru k folklorismu“. Nicméně zůstávám vděčný těm, kteří mne ke studiu lidové kultury prostřednictvím folkloru přivedli. Mezi ně patřili mimo jiné Zdenka Jelínková i Carda.

Nejživější vzpomínkou na Cardu pro mne zůstává epizoda z Bartošovské konference, konané v roce 1966 ve zlínském Společenském domě za účasti významných představitelů našeho i zahraničního národopisu. Jednání bylo chvílemi dost vleklé a kladlo vysoké nároky na pozornost účastníků. Menší skupina z nich se stáhla do ústraní a nápadně často si objednávala minerálky. V průběhu četby jednoho z referátů se ozvala ohlušující rána, která kdekoho vyrušila z dřímot. Jen ti, co zaujímali místa v bezprostřední blízkosti, spatřili na podlaze ležícího zavalitého Cardu, který s ukazováčkem vztyčeným před ústy prosebně dával najevo, že nechce být prozrazen. Nikdo v sále totiž netušil, že konzumenti byli s obsluhou domluveni, aby se jim v lahvích od minerálky přinášelo víno. Tato epizoda příznačně dokresluje Cardův lidský profil a představuje sympatickou stránku našeho oboru.

Tatínek Carda

Pavel Jurášek
(syn)

Vzpomínky na mého tátu jsou stále velmi živé. Byl to skvělý táta, výjimečná osobnost ve svém oboru, úžasný dědeček, kterého měla vnoučata Eliška a Jonáš moc ráda. Dal jim strašně moc lásky, měl je velmi rád a určitě je mnohému naučil a mnoho jim předal. Zejména u vnučky Elišky je to znát.

Já jsem od svého útlého mládí doma neustále viděl tátu u klavíru, kde trávil hodně času. Nikdy mne do ničeho nenutil, zkoušel jsem hrát na klavír, asi tři roky, ale raději jsem běhal po hřišti a hrál fotbal nebo nohejbal, hokej, tenis.

Možná že to málokdo ví, ale já jsem mu říkal „dědoušku", ale táta Carda to neměl rád, říkal mi: *„Co já ti su za dědouška?"*

V mládí hrával výtečně fotbal, zejména ve Veselé, odkud pocházel. Byl tzv. KRÁL PODŘEVNICKA. Chodil se mnou od malička na hřiště, které jsem si asi v pěti letech nazval „fotbaliště".

Byl to laskavý táta, který ve svém oboru spoustě lidí něco ze sebe dal. Čím jsem starší, tím víc mne jeho hudební úpravy stovek písní hladí po duši a každý den od chvíle, kdy odešel do folklorního nebe, si na něj vzpomenu.

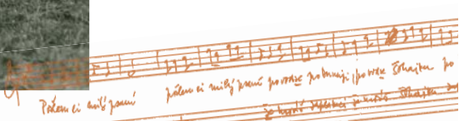
Děkuji, tati, byl jsi opravdu výjimečný táta Carda.

Fotbalová jedenáctka – J. Jurášek třetí zleva

Mladý fotbalista P. Jurášek

Společná životní pouť

Dagmar Jurášková
(manželka)

Manžela jsem poznala asi v roce 1950 v Brně ve Valašském krúžku. Chodila jsem tehdy sice s jiným ogarem, ale Carda se mi líbil. Hrál na basu, housle (terc i kontry), později se naučil u strýce Běhunka i na cimbál. Jednou hrál na basu a řekl: *„Včil vám zahrajeme točené a gúlané a já vám ukážu, jak se tancují a jak se od sebe liší."* A k údivu mnohých zatancoval – a velmi dobře (ostatně není to až tak neobvyklé – je známo, že muzikanti, ač většinou nepříliš rádi, dobře tancují).

Že jablka nepadají daleko od stromu dokazuje i to, že obě naše děti, Hana a Pavel, již od útlého mládí tíhnou k lidovému umění. Oba tancovali ve folklorních souborech a s folklorem se vedle svých profesí dodnes aktivně potkávají.

Práce mého muže byla jeho životem. Netroufám si ji hodnotit, ani vypočítávat. Před očima mi však navždy zůstane jeho pracovna (dva obrovské stoly, klavír, skříně, police), vše neustále zavalené množstvím papírů: noty, recenze, hodnocení pořadů, soutěží, návrhy programů, do toho složenky, záruční listy, fotky, různé pozvánky, vizitky apod. A to k mé velké nelibosti vše jedno přes druhé. On seděl u klavíru, po ruce nezbytný šálek kávy a v očích výraz naprostého štěstí. Samozřejmě často něco hledal a nabízenou pomoc k uspořádání těchto papírů většinou odmítal. Vzdala jsem to, jen jsem mu občas přepisovala na stroji jeho články.

Život s ním nebyl příliš snadný – do roku 1968 stále cestoval po světě s BROLNem a při mém dosti náročném zaměstnání jsem lítala mezi prací v divadle, školkou a domácími pracemi. A po roce 1968, kdy manžela vyhodili z rozhlasu a mne také přeřadili na jinou práci, to už vůbec nebylo růžové. Ale brzy jsem přišla na to, že vztah dvou lidí nemusí být postaven na množství peněz, přitlučených hřebíků a opravených kohoutků, že jsou i jiné, možná trvalejší a vzácnější hodnoty.

Jeho zásluhou jsem totiž poznala báječný svět folkloru a získala spoustu skvělých přátel a kamarádů. Je to pro život málo nebo moc? On to vždy věděl a já také vím své...

Silvestr 1953 u Jurášků. Carda měl vždy smysl pro legraci a recesi

Manželé Juráškovi

Zachránil spoustu písní

Eva Juřičková
(zpěvačka z Velkých Karlovic)
zapsala a doplnila Helena Mičkalová

V padesátých letech 20. století začala k nám do Velkých Karlovic jezdit skupina nadšenců z Brna, která si dala za úkol zapsat vyprávění, ale hlavně písničky, především hečené (písně, které zpívaly ženy na ukončení žní, které oznamovaly hospodáři, že na poli byla práce hotova. Jejich zpěv nesly kopečky i hory hodně daleko). Pro mladé muzikanty a zpěváky, mezi nimi byl i Jaroslav Jurášek, byly zajímavé i helekačky a vlastně všechno, co souviselo s národopisem.

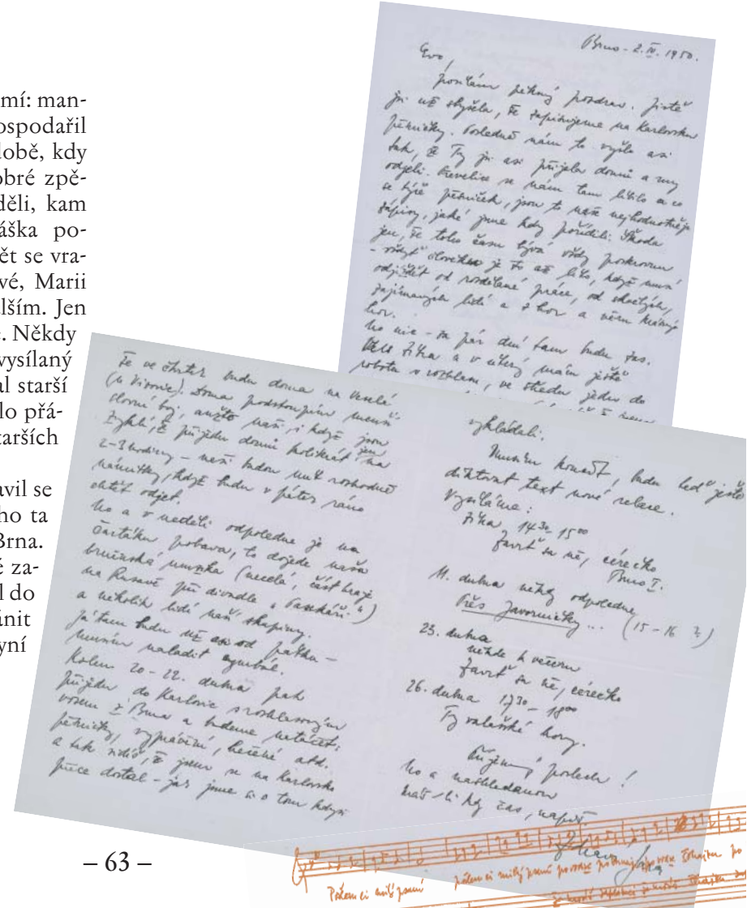
Velké Karlovice se Juráškovi zalíbily, jak ukazuje úryvek z dopisu, který napsal Evě Juřičkové, rozené Škarpichové dne 2. dubna 1950.

„Převelice se nám tu líbilo, a co se týče pěsniček, jsou to naše nejhodnotnější zápisy, jaké jsme kdy pořídili. Škoda jen, že toho času bývá vždy poskrovnu – vždyť člověku je to až líto, když musí odjíždět od rozdělané práce, od skvělých, zajímavých lidí a z hor věru krásných. No nic – za pár dní tam budu zas...

...a v neděli odpoledne je na Čartáku pobava, to dojede naša brněnská muzika (necelá)... Kolem 20. až 22. dubna pak přijedu do Karlovic s rozhlasovým vozem z Brna a budeme natáčet pěsničky, vyprávění, hečené atd. A tak vidíš, že jsem se na Karlovsko dostal – jak jsme si o tom kdysi vykládali.“

Jaroslav Jurášek získal u nás pevné zázemí: manžele Škarpichovy, Slávka Dorňáka, který hospodařil na chatě Soláň, kde nacházel útočiště i v době, kdy už tam Slávek nebyl. Škarpichovi znali dobré zpěváky, byli znalci karlovského folkloru, věděli, kam mají usměvavého, příjemného pana Juráška poslat. Tak chodil s kolegou Melounem a opět se vracel k Františku Macečkovi, Marii Valúškové, Marii Plánkové, Františce Kretíkové a mnoha dalším. Jen v dubnu 1950 natočil čtyři relace z naší obce. Někdy si začal i trošku vymýšlet. Třeba na pořad vysílaný brněnským rozhlasem 26. 1. 1967, kde žádal starší ženy na zpěv hečených. Je pravda, že to bylo přání správné. Hečené znějí daleko lepší od starších hlasů, než od mladých.

Jaroslav Jurášek se k nám rád vracel. Stavil se často ve škole, půjčoval si kontrabas, aby ho ta jeho hudební partička nemusela vozit z Brna. Sešli se, aby zazpívali, povzpomínali na své začátky. Byli zde rádi. Jaroslav Jurášek se zapsal do historie naší obce proto, že pomohl zachránit spoustu velmi starých písní, kterým se nyní znovu učíme a poznáváme jejich krásu.

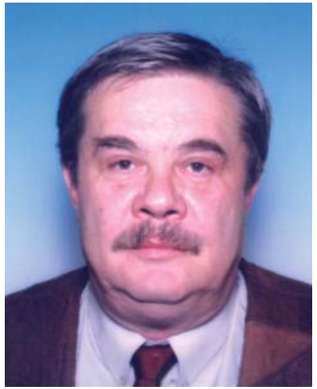

Za Juráškem

PAVEL KLAPIL
(vysokoškolský profesor)

Jedním ze spolehlivých indikátorů profesní i osobnostní vyzrálosti hudebních teoretiků i praktiků je jejich vztah k hudební výchově dětí, a to i pokud tato nestála v ohnisku jejich odborného snažení. Výmluvným dokladem z okruhu brněnské muzikologie může být Vladimír Helfert, jehož „Základy hudební výchovy na nehudebních školách“ (1930, 1956) jsou dodnes jednou ze základních hudebně-pedagogických monografií. Juráškovy vskutku nadčasové názory na dětskou hudební výchovu jsou v pozoruhodné shodě i se slavnou větou z Komenského „Informatoria školy mateřské“: Muzika nejpřirozenější nám jest. Tento svůj postoj Jurášek explicitně prezentoval ve Velkých Losinách, kde jsem se s ním naposledy setkal. Jeho působení ve Zpěváčcích proto ani v nejmenším nevidím jen jako jakési závěrečné životní diminuendo, ale naopak jako optimální a z jeho osobního hlediska zcela samozřejmé vyvrcholení a zúročení jeho obrovských zkušeností a zasloužené autority, které se v oboru těšil. Význam Jaroslava Juráška pro současnou hudební výchovu je tak zcela evidentní.

S Cardou a za Cardou!
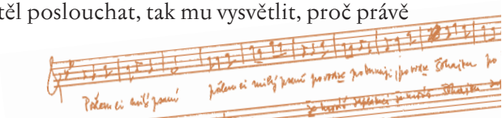

ČESTMÍR KOMÁREK
(vedoucí VSPT Jánošík, šéf uměleckého provozu VUS Ondráš Brno)

„...JE TŘEBA VĚDĚT, ŽE LIDOVÁ PÍSEŇ POVZBUZUJE A BYSTŘÍ MYSL, LAHODÍ UCHU I SRDCI...“
(J. JURÁŠEK)

Milý Cardo, jsem velmi smutný, že jsi nám odešel...

Stál jsi po mém boku celých neuvěřitelných 29 let a dokázal jsi v uměleckém životě mnohé. Byl jsi nejen vynikajícím hudebníkem, učitelem, hudebním upravovatelem a skladatelem, ale také moudrým rádcem a výborným kamarádem. Pomohl jsi mi nejen vychovávat, ale zejména dávat radost z lidové písně mladým lidem kolem nás v Jánošíku i v Ondráši, díky kterým jsi zůstal stále mladým.

Vzpomínat na veškeré historky, které jsme společně prožili, to bychom mohli společně napsat další samostatnou knihu, a proto Ti navrhuji, abychom si „naše společné zážitky“ ponechali pro sebe. Vždy jsem si nesmírně vážil Tvé uvážlivé povahy a lidského přístupu ke všemu dění kolem Tebe. Nikdy jsi nezvýšil hlas, nikdy nikomu nic nevyčítal, ba právě naopak – vždy jsi uměl poradit a kdo Tě chtěl poslouchat, tak mu vysvětlit, proč právě

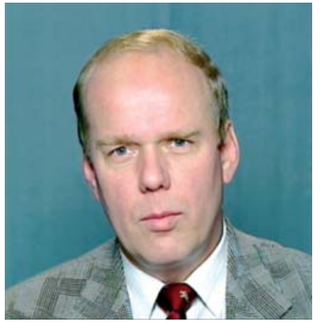
takto a proč takto ne. Mnohému jsem se od Tebe naučil a slibuji, že se budu snažit nikdy Tě nezklamat. Byly to krásné roky s Tebou prožité a já Ti za ně moc děkuji.

Cardo, až budeš psát „tam nahoře nad námi všemi“ nějakou tu partituru či tahák, tak prosím nezapomeň na hudebníky z našeho Ondráše! Díky za vše.

J. Jurášek s Č. Komárkem

Zapsal se do srdcí diváků a posluchačů

Radomír Kos

(mistr zvuku, Česká televize Brno)

Kde získal pan Jaroslav Jurášek přezdívku Carda nevím, ale všichni, kdo k němu měli trochu blíž, ho tak oslovovali. Jsem rád, že jsem se do této skupiny mohl po letech vzájemné spolupráce také zařadit.

Byl to nezlomný a velmi přičinlivý člověk, který přes veškeré překážky a tvrdé normalizační zásahy do svého pracovního života stále pokračoval v činnosti směřující k získávání poznatků, rozvoji a zachování kulturního dědictví v oblasti lidové kultury.

Naše bližší spolupráce začala v druhé polovině sedmdesátých let, kdy působil v hudební redakci brněnského studia Československé televize. Pod jeho dramaturgickým vedením vznikla celá řada pořadů orientovaných na folklor. Velmi rád vzpomínám na seriál pořadů pod názvem „Zazpívej slavíčku“, ve kterém ve zpěvu lidových písní soutěžily děti za doprovodu profesionálního hudebního tělesa – Brněnského rozhlasového orchestru lidových nástrojů (BROLN). S Cardou jsem spolupracoval na několika desítkách televizních pořadů a společně jsme natočili, pod jeho vedením v roli hudebního režiséra, desítky a desítky hudebních snímků. Naše součinnost byla vždy perfektní a oba jsme měli radost z vytvořeného díla. Naše osobní i pracovní vztahy se nezměnily i po jeho odchodu do zaslouženého důchodu. Když mi po dvacetileté spolupráci nabídnul tykání, byl jsem velice potěšen a nesmírně jsem si toho vážil.

Carda pro mne nikdy neodešel, je stále s námi. Je to vzácný člověk, který se zapsal do srdcí mnoha lidí a stal se nedílnou součástí naší kulturní historie.

Jeho podmanivý úsměv na folklorním nebi stále září...

Za cimbálem.....

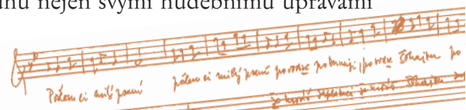
JAROSLAV JURÁŠEK
NEJEN MUZIKANT

VĚRA KOVÁŘŮ
(etnografka, choreografka)

Ze svého mládí si pamatuji obrázek, který mně tu a tam vytane na mysli. To jsem ještě nebyla v žádném souboru, jen jsem sledovala, jak se to dělá. Mezi jinými veličinami té doby si vzpomínám na dvojici tanečníků ve valašských krojích, ona v té okouzlující tříbarevné souhře bílé, temněmodré a červené, on v bílých soukenných nohavičkách a papučích s černým kloboučkem na hlavě. Kdopak to tancoval tak vybraně a přitom zemitě jihovalašskou točenou? Byli to Zdenka Jelínková a její tanečník, Jaroslav Jurášek, reprezentovali lidový tanec, píseň a hudbu Valašska na mezinárodním festivalu spolu se souborem MSLPT a v Brně je bylo možné spatřit na představeních souboru. Oba dokázali svými uměleckými činy oslavit kraj s karpatskou kulturou a oba zůstali věrní Valašsku ve svých článcích, studiích, instruktážích pro soubory, choreografických pracích. Jardova dráha však směřovala výhradně k muzice, zejména k cimbálu, který mistrně ovládal, k hudebním úpravám a kompozicím. Jako znalec lidové hudby zasedal se mnou často v porotách, kde svým mírným způsobem a s taktem jemu vlastním pomáhal usměrňovat tvůrčí a interpretační úsilí muzikantů soutěžících souborů.

Naposledy jsem se dostala do jeho blízkosti v Rožnově pod Radhoštěm v loňském roce, kde soubor Ondráš v červnu 2004 velkoryse oslavoval výročí svého založení. Představení v amfiteátru valašského muzea Na stráni bylo strhující. Na jeho úspěšnosti měl Jaroslav Jurášek nesmírnou zásluhu nejen svými hudebnímu úpravami

Valach J. Jurášek s děvčaty

a kompozicemi, ale také v roli režiséra. Při programu seděl se svojí milovanou ženou Dášou na lavici přede mnou, skromný, neokázalý. Bylo však zjevné, že se těší spolu s ostatním publikem ze skvělé atmosféry vyvolané uměleckým zážitkem z představení, v němž defilovali muzikanti, zpěváci a tanečníci, s nimiž Jaroslav kdysi začínal a kteří na něho a jeho podíl na úspěšnosti souboru Jánošík a posléze Ondráš nikdy nezapomněli.

Fluidum pana Juráška

Maťo Krajňák
(tanečník, choreograf VUS Ondráš Brno)

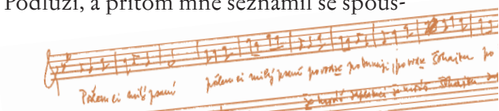
Mnoho lidí potkáte na cestě vašeho života. Mnozí z nich proplouvají kolem vás, aniž byste si to stihli uvědomit. Jsou však i takoví, kteří zanechávají někde ve vašem nitru stopu – odraz sebe sama. A potom při ideální konstelaci hvězd se někdy stává, že jediným slůvkem se sepne spouštěcí mechanismus vzpomínek a vybaví se vám konkrétní člověk.

Moravský folklor

Pan Jurášek mi ho pomohl lépe poznávat a nacházet k němu cestu. Naučil mně vnímat jeho lyrickou krásu, vnitřní napětí i skrytou vášeň. Rozpoznávat nuance a maličkosti, které moravský folklor dělají tak osobitým.

Strážnice

Když se řekne Strážnice, tak se mi vybaví rok 2003 a pořad „Z hor a dolin“, který jsme s panem Juráškem dávali dohromady. A přiznám se, že ani ne tak na samotné představení jako na jeho přípravu mám nádherné vzpomínky. Na to, jak mě vedl při poznávání Lašska nebo slováckého Podluží, a přitom mne seznámil se spous-

tu krásných lidí, jako byla paní Šejvlová z Gruniku či Franta Blažek z Břeclavanu. Měl jsem štěstí, že jsem s ním mohl objíždět soubory a poznávat krásu jejich regionů.

Romové

Možná víte, že pan Jurášek byl po roce 1968 propuštěn z brněnského studia Československého rozhlasu a zpočátku nemohl najít zaměstnání. Tehdy ho přijali mezi sebe do Svazu Cikánů – Romů. Jeho zkušenosti z té doby a získané znalosti romského folkloru mi byly nápomocny při vypracování diplomové práce, kterou jsem ukončil své studium na JAMU v Brně. O to bylo pro mě silnější zadostiučinění, když mne pan Jurášek při přípravě jednoho z jeho posledních pořadů v Českém rozhlase požádal, jestli by nemohl využít mou diplomovou práci.

Víno

Zvláště jeho oblíbený „saviňonek“. Vím, že pan Jurášek měl svoje fluidum, ale že by dokázal ovlivnit i moje chuťové buňky? Spíš si myslím, že byl moje krevní skupina. Není snad jediné láhve této značky, kterou otevřu, abych si na něj nevzpomněl.

Pan Jurášek

Jako poslední indicie, která mne v dané chvíli napadá, je on sám. A v tom okamžiku se mi vybavuje paní Dáša, manželka pana Juráška. Osoba, která k němu nerozlučně patří a která dokázala korigovat jeho trošku bohémské vnímaní světa. Bez ní by nebyl pan Jurášek takovým, jak jsme ho znali.

J. Jurášek s M. Krajňákem

Již za svého života se stal legendou

JAN KRIST

(ředitel Národního ústavu lidové kultury Strážnice)

Jméno Jaroslava Juráška jsem registroval mnoho let zejména prostřednictvím brněnského rozhlasu a zvláště BROLNu. V roce 1971 jsem poprvé působil ve Strážnici jako inspicient a ke jménu jsem si dovedl přiřadit i jeho majestátní postavu. V roce 1977 jsem se stal členem Programové rady strážnických slavností a s Jaroslavem „Cardou“ Juráškem jsme se poznali osobně. K našemu sblížení došlo už následujícího roku. To jsme s Pavlem Popelkou „vyfasovali“ pořad československých folklorních souborů. Šlo o výběr souborů z federálního finále v Košicích. Pro oba z nás to byl první velký samostatný pořad v amfiteátru zámeckého parku. Proto jsme byli rádi, že Carda přijal práci režiséra s tím, že nás zaučí. Poctivě s námi objížděl soubory a nám mladým nezištně radil. On byl ten, od koho jsem čerpal prvé informace a praktické rady ke scénickému uvádění folkloru. Byl tedy prvním z mých učitelů tohoto druhu umění.

Cesty s ním byly velkým zážitkem. Carda byl člověk od přírody veselý, stále usměvavý, bystrý pozorovatel života, jeho vtipný glosátor a výborný vypravěč. V jeho podání i ta nejtrapnější či nejbanálnější příhoda končila úžasným gagem. Tento jeho nezdolný optimismus mu pomáhal žít i v těch normalizačních dobách, kdy se právě jemu žilo mimořádně obtížně. Byl prostě nezdolný. A dokázal se ctí vyjít z každé situace.

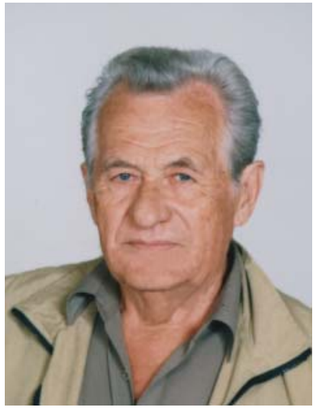

Mnohokrát jsem se jej tázal na radu v různých záležitostech. A nikdy se nestalo, že by odmítl. Jeho rady byly upřímné a vycházely nejen z jeho obsáhlých znalostí, ale i bohaté praxe. Zkrátka, byl po právu členem senátu Programové rady Mezinárodního folklorního festivalu ve Strážnici. A do posledních chvil byl nejen čestným senátorem trousícím svá moudra, ale především aktivním tvůrcem řady pořadů a člověkem sršícím mnoha podněty. Můžeme říci, že Carda výrazným způsobem zasáhl do dějin nejen strážnického festivalu či rozhlasové a televizní práce s folklorem, ale že už za svého života se stal legendou. A já děkuji Bohu, že jsem jej mohl poznat nejenom po stránce pracovní, ale zejména lidské.

J. Jurášek při bře na basu
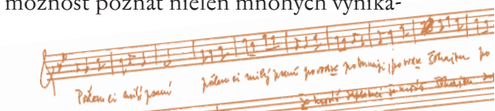
Prekypoval nadšením a optimizmom

Milan Križo

(vysokoškolský pedagog, zpěvák)

Písať osobné spomienky na priateľa, ktorý nie je už medzi nami, znamená pre mňa na strane jednej ponor do smútku a opätovné prežívanie chvíľ žiaľu za nenávratnou stratou blízkeho človeka, hádam si môžem dovoliť povedať – priateľa, Cardíka, ako som ho volal ja a ako sa mu to asi aj páčilo. Na druhej strane sa mi vynára roj neopakovateľných zážitkov pri najrôznejších príležitostiach, ktoré sa odvíjali od našej spoločnej lásky – ľudovej piesne. Tá bola aj na začiatku nášho bližšieho poznania v dobe môjho pôsobenia v brnianskom vysokoškolskom folklórnom súbore Poľana niekedy v päťdesiatych rokoch. Pri súťaži folklórnych súborov bol v porote aj vtedy nám „brnianskym mladým folkloristom“ už dobre známy člen Valašského krúžku, neskoršie aj Moravského souboru lidových písní a tanců a hlavne jeden zo zakladateľov BROLNu a jeho umelecký vedúci – Jaroslav Jurášek. Po súťaži som bol pozvaný do rozhlasu a zverený „pod krídlo“ vtedajšiemu dirigentovi BROLNu Emanuelovi Kuksovi, ktorému som mal zaspievať nejaké slovenské pesničky, vhodné pre úpravu a prípadný prednes s orchestrom. No, z môjho pohľadu som sa neprezentoval úspešne, skôr naopak, ale obaja uvedení páni boli natoľko zhovievaví k mojim speváckym slabinám, že som miesto zaslúženej kritiky bol nútený prijať ich povzbudivé slová, ktoré vyústili do môjho dlhoročného účinkovania s týmto vynikajúcim profesionálnym hudobným telesom doma – a čo bolo v tej dobe jedinečné – aj v zahraničí. Takto som mal možnosť poznať nielen mnohých vynika-

júcich hudobníkov, znalcov a milovníkov ľudovej piesne a hudby, celý rad výborných spevákov a vzácnych ľudí, s ktorými som sa spriatelil, ale aj nové kraje, zeme, ich prírodu a ľudí, čo bolo pre mňa ako vysokoškolského pedagóga a lesníka nadmieru vzácne a užitočné.

Postupne naše vzťahy s Cardíkom silneli, jeho vzťah k môjmu rodnému kraju pod Poľanou, najmä k Hrochoti, sa prehlboval do tej miery, že sa jeho pričinením uskutočnilo niekoľko zájazdov BROLNu, ale aj skladateľov a upravovateľov ľudových piesní a filmárov do tohto kraja, k obojstrannej spokojnosti, radosti a vzájomnému obdivu. Bola to predovšetkým jeho zásluha, že „brniansky rozhlas" natočil na Hrochoti vzácne klenoty našej ľudovej kultúry, chýrnych hrochotských ľudových muzikantov nielen s parádnymi „predníkmi" Paľáčovcami, ale aj s vynikajúcimi „kontrášmi", Jožo Berkym-Búďanom a ďalšími muzikantmi a speváckmi, ktorí už, žiaľ, nie sú medzi nami. Vznikol tak odrazový môstík pre koncepciu vydarenej monografie o hrochotskej ľudovej muzike vo forme diplomovej práce huslistu BROLNu, priateľa Karla Dvořáka, pod vedením ďalšieho vzácneho priateľa Dušana Holého. Aj jeho, spolu s bratom Lubošom, báječných to horňáckych spevákov a tanečníkov a okrem toho tiež vzácnych ľudí, som poznal prostredníctvom BROLNu a vlastne zásluhou Jaroslava Juráška.

Za toto všetko vďačím môjmu nezabudnuteľnému priateľovi. Vďačím mu za mnohé ďalšie, nespočítateľné chvíle radosti, nadšenia a optimizmu, ktorými Cardík prekypoval napriek nejednému životnému úskaliu, ktorému musel čeliť spolu so svojou neodmysliteľnou družkou Dášenkou.

Tak veľa by sa dalo ešte napísať. Tak veľa sme si mali ešte povedať. Škoda, že náš dialóg prerušil nesmierny žiaľ a cez slzy nevidno, čo už bolo napísané.

Za všetko srdečná vďaka.

Mezi přáteli na Slovensku

Predmet správy: Jurášek

(čerstvé spomienky na veci dávno minulé)

Tibor Kučera

(folklorista)

V marci tohto roku navždy dotĺklo skoro osemdesiatročné srdce môjho dobrého kamaráta. Odišiel hudobník, upravovateľ, dramaturg, organizátor, autor programov, v neposlednom rade manžel, otec a starý otec, no predovšetkým skvelý, úprimný a dobrosrdečný človek – Jaroslav Jurášek. Bude mi za ním smutno. Na jednej z osláv jeho predchádzajúcich okrúhlych jubileí v metropole južnej Moravy som mu pri potriasaní rukou a následných gratuláciách zaželal, aby aj on mne mohol vinšovať, keď sa dožijem tak požehnaného veku. Bohužiaľ, človek mieni a pánboh mení. Nevyšlo to, no snáď sa raz stretneme niekde tam hore. Dúfam, že mi drží miesto.

Jaroslava Juráška poznali mnohí Slováci, bývalí členovia VSPT Jánošík Brno. Persóna jeho rangu bola aj inak dosť úzko spätá so Slovenskom. Nielen kvôli dlhoročnej úzkej spolupráci so špičkovým brnenským vojenským tanečným telesom, ale aj početnými pracovnými i osobnými kontaktmi so speváckmi Jankou Guzovou, Máriou Mačoškovou či Milanom Križom a predovšetkým s jeho zamilovanou Hrochoťou. Dokonca i svoju diplomovú prácu nenapísal o nikom inom ako o slávnom muzikantovi, primášovi Samkovi Dudíkovi z Myjavy.

Po prvýkrát som osobu pána Juráška zaregistroval počas môjho vojenčenia v Brne. Pracoval vtedy, myslím, v ČST, a tak som ho ako poslíček Čendu Komárka niekoľko razy navštívil na pracovisku, občas taktiež doma v Pisárkach na Vinárskej ulici, za účelom doručenia materiálov členovi umeleckej rady súboru Jánošík. Ulahodili mi

jeho hudobné úpravy slovenského hudobného materiálu z regiónov Horehronie a Liptov v tanečných blokoch pripravovaných na záverečné kolá ASUTu (1982–1984). Raz ma dokonca za stvárnenie postavy chriapy v liptovskej burse majster pochválil. Vraj za správne búchanie papuľou chriapy do rytmu, na prvú dobu. Och, aký som bol z toho hodnotenia v tom čase blažený!

Aj po odchode do civilu som sa do Brna vracal, hlavne na Valašský bál, Ples PVOS, respektíve pozdejšie organizovaný Ples VUS Ondráš. Na Štadióne, v Klube VAAZ na Šumavskej či v Kongresovom centre BVV v Pisárkach sme sa vždy s radosťou zvítavali s ním, ako aj jeho manželkou Dášou, synom Pavlom a neskôr i dcérou Hankou. Niekoľko rokov tomu nazad ma napríklad zaučoval do nepísaných pravidiel člena klubu Diabetes mellitus. Doma som zase s radostným očakávaním čítaval jeho recenzie hudobných nosičov českých, moravských a slovenských zoskupení v časopise Folklor.

Carda, ako sme ho dôverne prezývali, veľmi významným spôsobom zasiahol do môjho života. Nenásilným, jemným a pritom zásadným spôsobom ovplyvnil môj umelecký vkus, moje vnímanie kultúry ako takej. Keď som zavše zavítal na MFF do Strážnice a zistil som, že bude mať v sídle ÚLK v zámočku nejaký svoj autorský program, nikdy som si ho nenechal ujsť. Boli to chvíle strávené s odborníkom na slovo vzatým pri zaujímavom a pútavom rozprávaní o tom, čo mám rád a bez čoho by som asi nemohol byť. Jaroslav Jurášek už síce nie je medzi nami, ale mne a snáď i mnohým iným zostanú niektoré milé spomienky na neho, na časy, bohužiaľ, (ne)dávno minulé...

P.S. Písané v depozite Zvolenského Kučerovho folklórneho minimúzea v stredu, dňa 1. júna Leta Páne 2005.

Poděkování dcery

HANA MADĚROVÁ
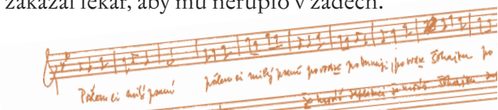
(dcera, roz. Jurášková)

Nečekejte, že budu psát o tom, jak skvěle mě vychoval a jako každý správný otec mě připravil do života...

Neumím, ani nechci, shrnout celý svůj život s ním do několika řádek, vím jen, že to, co ve mně zanechal, mi už nikdo nikdy nevezme.

Byl výjimečný a nepřehlédnutelný v mnoha směrech. Pominu-li zcela jeho jedinečnost v oblasti hudby a folkloru jako nosné linky jeho života, vybavují se mi situace, které se mi vryly nesmazatelně do paměti:

- Ač to zní neuvěřitelně, byl mým prvním lyžařským instruktorem. Co na tom, že mu ujelo sedátko od lyžařského vleku nebo si vzápětí po příchodu na téměř rovnou „sjezdovku“ vyvrtnul kotník. Za naše časté společné pády by se žádný komik nemusel stydět a mně dnes vůbec nevadí, že jsme asi k tomuto sportu neměli dostatek talentu.
- I přes svou téměř totální absenci jakéhokoliv náznaku manuální zručnosti existují důkazy v podobě fotografií dokumentující jeho snahu zvelebit naši chalupu, např. při pokusech natřít plot na dvorku. Kladiva, šroubováku či vrtačky se asi bál, byly na něj zřejmě příliš agresivní.
- Nevyhýbal se (v případě silnějšího nátlaku a delšího přemlouvání) ani jiným domácím pracím (loupání brambor, krájení jablek na štrúdl, utírání nádobí). Vysávat prach mu prý zakázal lékař, aby mu neruplo v zádech.

✷ Z kulinářského umění ovládal bravurně ohřívání párků, vaření vajíček a mazání čehokoliv na chleba – o to vděčnější však byl konzument.
✷ Autem jezdil i ve svých téměř osmdesáti letech velice rád. Na silnici si udržoval své rozvážné jízdní tempo, nikdy se nenechal vyprovokovat těmi, co stále někam spěchají, jen občas mu při parkování vstoupil do cesty sloupek či keřík.

Nikdy mi nic nevnucoval, nepoučoval, nemoralizoval, nepřikazoval. Nikdy se nad nikým nevyvyšoval, nikdy si na nic nestěžoval, před nikým se neponižoval.

Nenáviděl hádky, konflikty, lež, hloupost a závist. Miloval hudbu, mládí, přírodu, lidi a život. Děkuji a jsem vděčná osudu, že jsem jeho dcera.

J. Jurášek a domácí práce...

... na lyžích

Vzpomínka na dědečka

Eliška Maděrová
(vnučka – 15 let)

Dědeček byl vždycky pozitivně naladěný. Zlobit se jsem ho viděla snad jen dvakrát v životě, a to ještě vše myslel dobře. Jako všechno, co kdy dělal.

Vždy byl i poměrně naivní – myslím to kladně. Bohužel si to již nemohu pamatovat, ale z vyprávění vím, že když mně byl necelý rok, koupil mi z dobré vůle slabikář. Asi si neuvědomil, že roční dítě ještě číst neumí anebo (což by mu bylo podobné) do mě vkládal opravdu velké naděje.

Přesto, že jako každý stárnul, stával se ve chvílích se mnou a mým bratrem polovičním dítětem a nebránil se dětinským pocitům a chování. I v tom spočívalo jeho kouzlo – vždy se přizpůsobil tak, aby mohl druhým činit radost.

Dědeček tu sice již fyzicky není, ale ve vzpomínkách tu bude neustále. Já vím proč odešel – něco tam nahoře ho poslalo jako strážného anděla každé zbloudilé duše, každé zbloudilé myšlenky, kterou jsme my lidé vytvořili. Střežil tajemství, střežil sny. A střeží je dál, tam nahoře, tam v muzikantském nebi... A to něco tam nahoře začalo žárlit na lidi, že se mezi nimi pohybuje něco tak čistého, jako byla „Dědečkova duše". Začalo žárlit na to, jaký dědeček byl, jaký je a jaký bude a vzalo si ho k sobě. Ale on přesto nezanevřel na svět, na lidi. Ba naopak. Prosadil si právo být ochráncem každého, kdo bude potřebovat pomoc a kdo bude chtít, a dohlížet a pomáhat

mu z nebe, z ráje nebo prostě z místa, kde je a kam se samozřejmě a zaslouženě dostal. A já jsem nesmírně šťastná, že patřím mezi ty vyvolené, kterým připadlo toto privilegium, tedy mít nejlepšího, nejhodnějšího, prostě ochránce mezi ochránci, samozřejmě...

S vnoučaty Eliškou a Jonášem

Objevil můj talent

EMILIE MACHÁLKOVÁ
(zpěvačka)

Dne 15. března 2005 večer mi zavolala paní Jurášková a sdělila mi, že v odpoledních hodinách odešel navždy její manžel Jaroslav Jurášek. Moc mě to zasáhlo. „Carda“ už není! Ten vynikající člověk, muzikant a kamarád se srdcem na dlani.

Jemu jsem vděčná, že v roce 1970 objevil můj talent a udělal ze mne známou zpěvačku romských balad. Vždy o mně krásně psal a pár roků jsme s ním prožívali úspěchy s kapelou Eugena Horvátha na mnoha pódiích v celé naší republice. Byl velkým přítelem mého bratra Miroslava Holomka, u kterého byl v letech 1969 až 1973 zaměstnán na Svazu Cikánů – Romů jako metodik. Také s ním jako asistentka pracovala naše Růženka Kočí-Holomková. Byl též přítelem mého strýce Tomáše Holomka. Žel, Miroslav, Tomáš i Růženka již mnoho let nejsou mezi námi.

„Carda“ byl opravdovým přítelem naší rodiny. Veliký muzikant, folklorista, zakladatel mnoha akcí, přítel s velkým P. Přestože mu bylo za okupace našich „přátel“ ubližováno, nikdy neztratil svůj milý úsměv.

Milý „Cardo“, já věřím, že jsi se sešel v nebi s mým bratrem Milošem a strýcem Tomášem, s Růženkou i s Edou Holomkem.

Nikdy na Tebe nezapomeneme.

Velký Člověk velký Umělec

Jiří Majkus
(dlouholetý ředitel Vojenského uměleckého souboru Ondráš Brno)

Jaroslav (Carda) Jurášek? Velký **Č**LOVĚK – člověk plný života, radosti, pohody, optimizmu, vzletnosti. Rovněž velký **U**MĚLEC – umělec vynikající muziky, autor bezpočtu hudebních úprav, skladatel, dramaturg, umělec pera, aranžér, produkční... A to všechno rozdával. Rozdával plnými hrstmi, nezištně, opravdově, lidsky. Měl jsem tu čest s tímto člověkem a umělcem několik let pracovat, prožívat s ním nejrůznější radosti i starosti. A měl jsem tu čest se od něho mnoho naučit. Stačilo mu naslouchat a chtít se učit. O lidech. O životě. O vnímání krásy tohoto světa. Dalo se s ním také mnoho prožít. Prožitky z jeho přítomnosti voněly obrovskou člověčinou. Opravdovou. Nehranou. Typická „cardovská" sranda. Asi připomenu notoricky známé události, ale stojí za to:

- Jako dramaturg VUS Ondráš s námi Carda 8. října 1995 coby sedmdesátiletý mladík (to uvádím zejména pro třicetileté starce) odlétal do Izraele. Protože náš vojenský speciál Tu-154 z ekonomických důvodů startoval z vojenského letiště v Náměšti nad Oslavou, vybaveného pro lety především stíhacích bombardérů, neměli tam klasické schůdky pro dopravní letouny. A otvor pro nástup „letuchtivých" pasažérů má Tu-154 hodně vysoko. K dispozici byl jen starý, rezavý, železný žebřík. Když jsem zdola jistil Cardův asi první výcvik v lezení v životě, metr před kýženým vrcholem a vstupem do letadla se shora ozvalo Cardovo lakonické: *„Jirko, toť možná, že eště dneska poletíme. Ale né do Tel-Avivu..., ale po čuňách a na betón..."*

- Při koupání v Mrtvém moři se nepotopíte. Moře má tendenci vás neustále „pokládat naznak". Z tohoto důvodu se z něho v sedmdesátiletém mládí dost těžko vylézá na břeh. A tak Carda po desátém pokusu postavit se na nohy a vyjít z vody se nekontrolovatelně pohupoval na hladině kousek od břehu a moudře pravil: *„Jirko, řekněte doma Dáši, že je všecko v pořádku, že sem se neutopíl. Ale dom že přijdu, až na jaře vylezu... Eště, že to blbé moře nezamrzá..."*
- Jedno brněnské nahrávací studio. Cimbálová muzika VUS Ondráš. Carda napsal, upravil, nacvičil, viděl, slyšel, zkritizoval, opravil: *„Pánové, pánové, prosím, stop... to dé moll třetích houslí v šestnáctém taktu bylo brzo a falešně! Jinak je to dobré..., ale nemá to kule... Chlapi, to musí být prďák!"*

Jaroslav (Carda) Jurášek. Velký **Č**LOVĚK a **U**MĚLEC. Je moc dobře, že mezi námi byl.

Děkuji Vám, Cardo.
Za všechno.
A za všechny.

J. Jurášek rád rozdával radost a veselí

Mohli bychom o něm uspořádat kongres

Lubomír Málek

(primáš a zpěvák Olšavy Uhrský Brod)

Bylo to na východním Slovensku, v Michalovcích, kde jsem nastoupil základní vojenskou službu. Jednoho nedělního odpoledne roku 1964 nás odveleli na povinnou kulturní akci – soutěž zpěváků lidových písní. Odpoledne v Šamudovcích se odvíjelo nad očekávání. Fantasticky tam vyhrávala cikánská kapela a pak, funkce předsedy poroty se ujal člověk, jehož jméno mi jako posluchači brněnského rádia znělo už tehdy takřka legendárně – Jaroslav Jurášek. (Ostatně, magicky působilo nejen na mě, jak si vzpomínám. Místní lidé mu přichystali neobyčejně uctivé přivítání, přímo ovace!) Osmělil jsem se a zašel pana Juráška pozdravit. Reagoval velice vlídně, mile, a mně to tehdy připadalo, jako bych se po mnoha letech pobytu v cizině setkal s blízkým krajanem.

Pár let poté, snad v roce 1970, došlo k setkání druhému. Jaroslav – opět jako předseda poroty – přijel do Uherského Brodu na soutěž slováckých muzik a zpěváků. (Vím, že mě následně doporučil v BROLNu jako sólistu.) Právě tehdy začala Olšava s Cardou úzce spolupracovat.

Ze všech následných setkání připomenu jedno zvláště působivé. V roce 1975 režíroval Jaroslav první dlouhohrající desku Olšavy „Lidové písně z Moravskoslovenských Kopanic“. (Pro zajímavost – po několika letech totalitní anonymity a vynuceného „pseudonymu“ Jaroslav Valach směl tehdy působit pod svým pravým jménem.) Těšila nás nejen spolupráce při vlastním natáčení, ale i nádherné třídenní soustředění na Lopeníku. Tam nám Carda mj. vyprávěl bezpočet zajímavých historek a postřehů z doby jeho spolupráce s romskými muzikanty a jejich zpěvačkami.

O tom, jaký byl Jaroslav muzikant, skladatel, organizátor, či o kouzlu jeho osobnosti bychom mohli společně s kolegy z moravských i slovenských souborů uspořádat několikadenní kongres. Není ho však zapotřebí, vzpomínky na takovou osobnost nemizí, stejně jako Cardovo dílo.

Skláním se před Jaroslavem Juráškem, mužem, který nebývale pozvedl moravské lidové umění a který mnohým z nás byl a nadále zůstává učitelem, přítelem, rozvážným a moudrým vůdcem..., bratrem.

Lubomír Málek

Muzikantské pětimitovky s moudrým člověkem

Marie Matějová

(zpěvačka z Proskovic, soubor Ondřejnica Stará Ves nad Ondřejnicí)

Na pana Jaroslava Juráška budu vzpomínat vždycky ráda a s nezměrnou úctou jako k hudebnímu pedagogovi, laskavému a moudrému člověku. Jeho obětavost a pokoru k lidovému umění, tradicím, vřelý vztah k mladé generaci muzikantů, zpěváků a tanečníků našich národopisných souborů musel vidět každý z folklorního společenství.

Setkala jsem se s ním čtyřikrát – poprvé na Sochových slavnostech v Lhotce v srpnu 2002, podruhé 16. listopadu 2002 v Brušperku na koncertě k 25. výročí našeho souboru Ondřejnica a pak dvakrát v porotě celostátního finále soutěže Zpěváček 2003 a 2004.

Dne 23. dubna 2003 navštívil pan Jurášek s Martinem Krajňákem sídlo Ondřejnice – zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí. Záměrem jejich návštěvy byla příprava programu „Z hor a dolin" pro Strážnici 2003.

S panem Juráškem bylo příjemné si povídat. Měli jsme o čem. O škole a dětech, jak je učit zpívat, o pěveckých tóninách, o zkušenostech muzikanta v cimbálové muzice, o životě folkloristů, o předávání duchovního dědictví mladší generaci atd. Málokdy mluvil o sobě a už vůbec si nestěžoval. Jen krátce si posteskl na dlouhodobou opravu domu, v němž se ženou v Brně bydleli, a vděčně vzpomněl na svou rodinu a přátele z Ondráše, jak mu pomohli a pomáhají.

V řadě témat k besedování bylo jedno velké „živoucí téma". Seděli jsme po koncertě Ondřejnice v hospodě U Hynečka v Brušperku, večeřeli a popíjeli víno, mladí tančili v rytmech lašských tanců. Slovy Janáčkovými „bylo tam jako na dně kotla", a pan Jurášek vedle muziky prozpěvoval, v pauzách vedli s primášem Kamilem Šperlínem (dříve členem vojenského souboru Jánošík v Brně) muzikantské pětiminutovky. Bylo mu u nás moc dobře, cítil se šťastný ve společnosti mladých lidí.

Velice ho zaujal také festival Sochovy slavnosti ve Lhotce. Nejen svým obsahem, ale i místem, ve kterém probíhá. Malá kotlina pod Ondřejníkem, v náruči beskydských vršků, pana Juráška dojímala. Netajil se s tím později ani ve svých příspěvcích v časopise Folklor.

Přidám-li ke všem obrázkům vzpomínek ještě setkávání na soutěžích Zpěváček ve Velkých Losinách, zůstává ve mně po jeho odchodu obraz staršího, zkušenějšího přítele s darem umět naslouchat druhým. A to bylo jeho a naše štěstí.

J. Jurášek s E. Krejčíčkovou

Byl vždy duší dění

Vladimír Meloun

(primáš první muziky Valašského krúžku Brno)

Vzpomínám na téměř šedesát let přátelství, které spojovalo nás dva i naše rodiny a konečně i široký kolektiv milovníků valašských písniček, který vznikal v prvních poválečných letech (1946–1951) v brněnském „Valašském krúžku" a folklorním souboru MSLPT. Přicházeli jsme do Brna studovat. Společná práce a zábava v krúžku i souboru nám za těch několik let přirostla k srdci natolik, že se dodnes každoročně sjíždíme na Valašsku, v poslední době na Soláni. Tam se pak tři dny hraje, zpívá a tancuje (pokud to ještě jde). V Brně se navíc schází pětkrát do roka menší, původně desetičlenná (pět manželských párů), dnes už jen šestičlenná „partija" k společnému povykládání, přirozeně při dobrém jídle a vínku. Na její letošní lednové schůzce jsem si mohl s J. Juráškem povykládat naposled.

Jaroslav Jurášek (mezi kamarády Carda) byl v kolektivu vždy duší dění, s přirozenou, nenápadně uplatňovanou autoritou, rozvážný organizátor, s velkým smyslem pro inteligentní legraci. I když v poslední době už nepůsobil mezi námi aktivně, byl respektovaným účastníkem všech setkání.

Poprvé jsem se s Cardou setkal na ustavující schůzi Valašského krúžku na podzim roku 1946. Byl tam se svými dvěma kamarády – muzikanty. V Brně studovali už druhým rokem a chodili hrávat do brněnského Slováckého krúžku. Já jsem v Brně teprve začal svá studia na technice. Věděli o mně, že jsem primášem tehdy známé cimbálové muziky Milana Švrčiny. Přizvali mě s návrhem založit i ve Valašském krúžku muziku. A bylo to. Zrodila se první muzika Valašského krúžku: Meloun z Valašského Meziříčí (prim), Lebeda z Vizovic (terc), Jurášek z Veselé u Zlína (kontry), Ginter z Valašských Klobouk (basa). Šéfem se stal samozřejmě Carda. Do muziky přicházeli postupně noví muzikanti, nastupující studenti: Macek z Jasenné, Jančář z Bojkovic, Sušil z Valašských Klobouk, Faldík ze Zlína a další. Pilně jsme cvičili, hrávali téměř denně, takže poměrně brzy jsme byli schopni veřejně vystupovat, dokonce natáčet v brněnském rozhlase i nahrát několik gramofonových desek. Zajížděli jsme na folklorní slavnosti do Strážnice či do Rožnova pod Radhoštěm. Ve Strážnici jsme v roce 1948 zvítězili v soutěži lidových muzik (s pořadem „gúlaných"). A když byla muzika, objevili se zpěváci a tanečníci a skupina valašských písní a tanců byla na světě. Já s Cardou jsme si vybrali mezi cérkami, stejně jako další, i své manželky. To je ten, dodneška se sjíždějící kolektiv.

Carda a já jsme v Brně bydleli blízko sebe. Často jsem k němu přicházel do jeho podnájemnické světničky, kde jsme spolu hrávali, vyhledávali ve zpěvnících nové písničky do našeho repertoáru, sestavovali programy vystoupení a zájezdů, které Carda iniciativně domlouval a organizoval. O prázdninách jsme jezdili po valašských dědinách, zapisovali písničky, pomáhali místním muzikám (např. Jasenná, Rusava).

V roce 1951 nastoupil Carda do brněnského rozhlasu s cílem vybudovat BROLN. Požádal mě o spolupráci a já jsem souhlasil. V rozhlase jsem se zabýval přepisem lidové hudby z nahrávek pořízených v terénu do notových partů, v orchestru jsem hrál prim (BROLN v té době řídili různí dirigenti). Po roce jsem se vrátil ke své původní inženýrské profesi, Cardovi se podařilo v rozhlase vytvořit z BROLNu velmi úspěšné hudební těleso.

Tímto rokem společné činnosti skončila naše úzká spolupráce v oblasti lidové hudby. Přátelství, jak osobní, tak i mezi našimi rodinami, však přetrvalo. Na každoročních sjezdech naší „partije" jsme si s Cardou v muzice pokaždé pěkně po valašsky zahráli (naposled v září 2004).

Při všech dalších setkáních nám všem bude moc chybět.

V. Meloun a J. Jurášek

Dobrý člověk Jaroslav Jurášek

Věra Mikulášková

(manželka básníka Oldřicha Mikuláška, spolupracovnice J. Juráška z brněnského televizního studia)

Říkalo se mu vždycky Carda. Často, ani jeho přátelé si nemohli vzpomenout, jaké má vlastně křestní jméno. Podle křestního listu má – Jaroslav Jurášek. Folklorista, hudebník, skladatel. Dvacet let pracoval v brněnském rozhlase. Šestnáct let jako umělecký vedoucí BROLNu (tj. Brněnského rozhlasového orchestru lidových nástrojů), který založil. Zbývající roky v rozhlase ředitelo val, než ho soudruzi na začátku sedmdesátých let vyhodili. A on byl rád, že se v té konsolidační atmosféře té funkce zbavil. Stejně by nedokázal propouštět řadu schopných pracovníků, kteří pak museli svou rozhlasovou práci opustit. Tehdy nebylo třeba mít v čele podniku laskavého, čestného člověka znalého rozhlasové problematiky. Věnoval se pak romským kapelám. Všechny je znal a jejich hudbu měl rád. Psal pro ně úpravy skladeb, pomáhal jim získávat nástroje a oni ho s velkou úctou respektovali. Staral se o romské kapely nejen na Moravě, ale zajížděl i do Čech, nejčastěji do Rokycan.

Poněkud klikatou cestou přišel pak do televizní redakce pro děti a mládež. Tam jsme se sešli a on rozezvučel obrazovku desítkami pořadů s dětskými kapelami a malými zpěváky. Jurášek trpělivě objížděl všechny oblasti a vybíral ty nejlepší. Byla jsem s ním několikrát na těchto obhlídkách a poznala, jak důvěrně soubory a jejich písně zná. Z nabitých sálů už z dálky bylo slyšet zkoušení nástrojů, a když se Carda objevil, hudebníci spustili uvítací fanfáry. Pak začala mravenčí práce. Rady k vybraným skladbám, zkoušení zpěváků a jejich výběr.
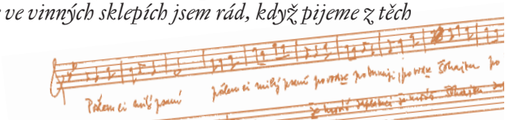
V Prušánkách byla známá líheň mladých talentů v souborech učitele Vladimíra Čecha, který celý život zasvětil výchově dětských muzikantů a zpěváků. Také jsem se tam dozvěděla, proč mají na návsi vagón, aby se prý Prušánčani naučili nastupovat do vlaku. To ovšem o nich říkali v sousedních vsích.

Ke Slovácku ovšem patří i vinná réva a dobří vinaři. Jeden z nich byl Martin Foretník z Krumvíře. To je vinná oblast hanáckého Slovácka, třicet kilometrů od Brna. Jurášek za svým přítelem často jezdil na relaxaci. A popíjel rád víno tvrdé, pro laika hodně kyselé, až se huba stahovala. Říkal, to je víno pro chlapy, měkčí je jen pro ženský. Při jedné návštěvě vyprávěl pan Foretník, že k němu každoročně přijíždějí tři lékaři z Prahy v době burčáku. Berou si na týden dovolenou a popíjejí ozdravný mok. *„A co to s nimi dělá?“* zeptala jsem se. *„No, asi nic, ještě žijou,“* zněla stručná odpověď.

Hudebnost je dána člověku v kolébce. Na Slovácku zpívají dětem určitě sudičky ukolébavky. A Jurášek je také z muzikantské rodiny. Je rodák z Valašska, z Újezda u Vizovic. Tam byl jeho tatínek řídícím učitelem a otec ho učil až do páté třídy sám. Na své dětství rád vzpomínal: *„Otec byl muzikant, houslista, hrál v nějakém amatérském symfonickém orchestru. Pak jsem měl bratrance ve Slušovicích, který hrával na kytaru, a já začal přirozeně s kytarou jako většina tehdejších mladých lidí. Nejraději jsem hrával dvojhlasně na housle s otcem. Ale jednou jsem něco neuměl a otec mě klepl přes prsty. Já jsem to řekl matce a ona mu domluvila. A on na to řekl: ‚Tak si ho uč sama!‘ Tím skončila moje výuka houslí.“*

Po chvíli Carda pokračoval: *„Hráli jsme jednou na Rusavě a lidi nás viděli nést dovnitř cimbál. Cimbálů bylo tehdy málo. My jsme si ho půjčili z vizovického muzea a dovezli na tu Rusavu. A měl na něj hrát Milan Švrčina z Valašských Klobouk. On byl ale člověk přírodní. Chodil všude pěšky. Tehdy uhodilo náledí, takže nedošel. Ale lidi byli na ten cimbál zvědaví. Teď jsme byli kontráši dva a na mě padl los, že budu na ten cimbál hrát. Naučil jsem se honem na tři struny a hrál jsem tak, že jsem do nich jenom tu a tam uhodil. Když jsem si byl jistý, že to přesně jde. Jinak jsem markýroval. O přestávce přišel takový urostlý chlap a říká: ‚ale to jste sa musel dlúho učit‘. Moc odporovat jsem nemohl, tak jsem jen nejistě přikývl. Pak jsem si řekl, že to tak dál nejde. Potom jsem se u Jaromíra Běhunka, to byl cimbalista Slováckého krúžku, učil hrát.“*

Jurášek byl neúnavný pracant. Ještě v důchodu dělal uměleckého vedoucího u vojenského souboru Ondráš a připravil několik cédéček. Také s cimbálovou muzikou Jožky Severina mladšího, kde je osm podlužáckých sborů. O úpravě písní říkal: *„Nemám rád všechny písničky. Mě ta píseň musí chytnout. Prožívám osud toho textu, který složili neznámí skladatelé a snažím se ho hudebně upravit tak, abych podtrhl obsah a dořekl, co je třeba v té písni skryto. To mně dělá velkou radost. Pohybuji se rád mezi mladými lidmi, člověk s nimi mládne. Ale ve vinných sklepích jsem rád, když pijeme z těch*

malých koštovaček, když se člověk může s tím vínem mazlit a poslouchá ty řeči moudrých lidí. Tam se rád setkávám se starými lidmi, kteří mudrují. Pro ně jako by se zastavil čas a oni krásně vyprávějí.“

Jurášek byl velice známý člověk, proto mu také došel lístek od legendárního primáše Joženy Kubíka s touto adresou: Jurášek, Skla Datel, v rozhlase bývalý, Brno.

Proč je lidová muzika tak báječná věc? Carda nám k tomu sděluje: *„Protože dokáže oslovit všechny lidi. Člověk začne zpívat, když má nějaký hluboký zážitek. Tragický nebo radostný. Ten ho přiměje ke zpěvu nebo k poslechu. Tyto pocity lidi měli v minulosti stejně silné, jako je mají dneska. Takže je ta muzika blízká každému.“*

Sklenka vína osiřela a Carda bude své osmdesátiny slavit v hudebním nebi u cimbálu se svými přáteli.

V televizním studiu s V. Mikuláškovou a M. Slimáčkem

Spolužáci – muzikanti – kamarádi

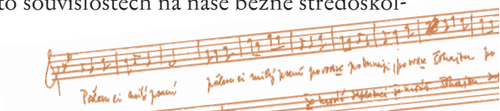

Zdeněk Mišurec
(spolužák, muzikant, etnograf)

S Cardou Juráškem jsme od tercie byli spolužáky na zlínském Spolkovém reálném gymnáziu. V několika posledních ročnících jsme dokonce seděli vedle sebe a s dalšími dvěma spolužáky v první lavici zvané třídou „prezidentská lóže“. Byli jsme celkem, řekl bych dobrými žáky, ale matematika nám moc nešla. Při vyvolání jsme se u tabule pravidelně střídali jeden za druhým na řešení jednoho a téhož příkladu, který se nám, bohužel, správně vyřešit většinou nepodařilo.

V tomto směru jsme však měli veliké štěstí, protože Carda při psaní matematické písemky dokázal obdivuhodně rychlým způsobem najít ve svém sešitě pod lavicí příklady, jejichž řešení vyžadovalo stejné postupy jako některé příklady zadané v písemce. Tím se též stalo, že osobně jsem na vysvědčení horší známku z matematiky než dostatečnou nedostával, což na můj budoucí život žádný negativní vliv nemělo, protože v mých odborných a uměleckých činnostech jsem žádné znalosti o minusech, kosinusech či jiných matematických tajnostech nepotřeboval.

Lidová píseň, hudba a tanec – to byla už za protektorátu hlavní oblast, která mne s Cardou sbližovala a náš vzájemný vztah prohlubovala. Lidové písně jsme zpívali tehdy jak o přestávkách a po vyučování ve škole, tak i při různých přátelských setkáních mimo školu. Vzpomenu-li v těchto souvislostech na naše běžné středoškol-

ské taneční kurzy, konané ve zlínském hotelu Společenský dům, tak tehdy jsme ještě lidovému tanci zřejmě příliš nefandili. Usuzuji tak ze skutečnosti, že jakmile taneční mistr vyzval účastníky k zaujetí míst pro Českou nebo Moravskou besedu, tak jsme s Cardou a několika dalšími spolužáky opustili taneční sál a odebrali se do protější herny, kde jsme si zahráli klasický kulečník.

Ale přišel rok 1945, válka a nacistická poroba skončily, ve Strážnici se zrodily pravidelné národopisné slavnosti rozvinuté časem do dnešního Mezinárodního folklorního festivalu, které jsme s Cardou od prvního ročníku každoročně navštěvovali a pak s nimi i programově spolupracovali, takže lidová píseň, hudba i tanec se staly naším společným osudem.

Zdeněk Mišurec

Těch špílců by bylo na kroniku...

Jaromír Nečas

(bývalý redaktor Čs. rozhlasu Brno)

Carda Jurášek je pojem, který v sobě zahrnoval:

- spontánního muzikanta,
- věčného organizátora (kapel, koncertů, festivalů, zájezdů),
- vymýšláka a povídkáře...

To všecko jsem s ním – za dlouhá léta co jsme si byli po boku – zažil.

Především si všimněme, že Carda byla PERSONA. Když zasedl v hospodě, tak komu podával vrchní jídelní lístek jako prvnímu? – CARDOVI! – glosoval kdysi situaci náš souputník, kapelmajstr Emanuel Kuksa. Byl vybíravý, trochu vzhledem k dietě, snažil se udržet kolem 100 kg živé váhy. Ale pod tímto limitem zase ztrácel personu.

Za našich rozhlasových let se událo mnohé, co přímo nesouviselo s vysílacím programem – a přece! Především jsme zásadní akce promýšleli a definovali obvykle mimo kancelář – nejraději u vína. Několikrát do roka jsme navíc v triumvirátu Tonda Jančík (redaktor Folkloru), Carda (umělecký vedoucí BROLNu) a já (redaktor MAHUŽA – tedy malých hudebních žánrů) jezdili po rozhlasových stanicích na sekční schůze. Tam se pekly programy a po schůzích všechno možné. A tady dominovali právě Carda s Jančíkem. Těch špílců – někdy docela

ostrých – by bylo na kroniku. Ale i doma byly chvíle pro hrátky – třeba když jsme se loučili s hudebním režisérem „Pusinkou“ Bilem. Tehdy po chodbě přemýšleli ti dva, Carda s Tondou, co zvláštního Pusinkovi na oslavu donést: *„Hleď – protipožární minimax“* – všiml si Carda a Jančík už ho snímal. Položili jsme přístroj oslavenci před oči, aniž nás varovala instrukce: „Polož a stříkej!“ Pozdvižení – úsměvy – a v tom začal minimax stříkat! Postříkal kolem dokola chlebíčky a všechny přítomné... až ho kdosi duchapřítomný vyhodil z okna...

Vrcholnou akcí byla v době působení sloganu „Pryč s črpáky“ naše návštěva brněnského Etnografického ústavu, známějšího spíš jako Palác šlechtičen. Tam byla tehdy také literární kavárna, kterou navštěvovali Jan Skácel, Oldřich Mikulášek a s mnoha dalšími i naše trio. Složili jsme hold řediteli Ludvíku Kunzovi – byl to náš člověk – a požádali jsme o dovolení vyfotografovat se v muzeu mezi exponáty. Byl vstřícný, dokonce nám otevřel skříně – odborná kustodka byla mimo úřad. Carda si vybral oděv hanáckého starosty, Tonda Jančík roucho maltézského rytíře a já skromnou šubu kopaničárskou. A začalo fotografování, neušetřili jsme ani vitrin! Vlezli jsme do jedné za plného provozu a lidé se divili, jakže si za onoho svázaného času kořeníme ekrazitem místo kmínu plněný rozhlasový chlebíček...

V muzeu místo figurín...

Výtky vyslovoval mírně a laskavě

Ivan Nedělka

(vedoucí folklorního souboru Javorník Brno)

Kdysi v 70. letech mi moje kamarádka Majka navrhla, co kdybych se přišel podívat do Klubu přátel lidového umění. Bývají tam zajímavé folklorní večery, soubory předvedou svoje umění a pak si s publikem zazpívají. Přišel jsem a se zaujetím poslouchal usměvavého bělovlasého člověka, jak zasvěceně povídá o tom, jak ten soubor vznikl a co předvádí. Byl mi povědomý a já si vzpomněl na svoje folklorní začátky z roku 1959 a spojil si podobu se jménem Jaroslav Jurášek. Pak už téměř pravidelně i s manželkou naše kroky směřovaly do Unionu na brněnské Vídeňské ulici, kde se střídaly soubory z rozličných regionů Moravy i Čech. Uvádění programu panem Juráškem byl vždy zážitek, sám měl hluboké znalosti a další věci o jednotlivých souborech si vždy zjistil. Když k tomu přiřadím sympatický zjev, příjemný hlas, tak bylo vždy se na co těšit.

Později, když jsem znovu vstoupil do řad souboru Javorník, jsme se s panem Juráškem setkali mnohokrát. Natrvalo mi utkvělo v paměti jeho hodnocení jako porotce při soutěži Prameny v Rožnově pod Radhoštěm. Jeho výroky měly vysokou odbornou úroveň, ale i výtky byly vysloveny mírným a laskavým hlasem, takže přinesly poučení. A jeho poslední spolupráce s Javorníkem, režie natáčení CD s vánoční tematikou „Zvaní k jesličkám“, byla i jeho posledním uměleckým počinem. Při zkouškách i ve studiu při natáčení ještě velmi vitální a najednou konec. Zůstalo však rozsáhlé dílo a vzpomínky.

Jeho rady byly vždy na místě

Pavel Novák
(zpěvák)

Vyrůstal jsem jako bigbíťák v době Beatles. Dalo by se tedy říct, že jsem neměl moc předpokladů se s panem Jaroslavem Juráškem setkat. Ale přece jen se to stalo a ovlivnilo mě to na celý život. Přestože jsem zpíval s kapelou úplně jinou muziku, nikdy jsem nezapomínal na to, v čem jsem doma vyrůstal. Byly to kouzelné lidové a národní písničky. U nás se vždycky doma zpívalo. Babička, děda, máma a všechny tety. Když jsem se později začal objevovat na pódiu jako začínající muzikant a zpěvák, vždycky jsem si vynutil, aby v pořadu zazněly lidové písničky. To mi vydrželo až dodnes.

Jednou se ozval telefon a v něm jsem vycítil bodrého chlapíka. To jsem poznal i přes sluchátko.

„Tady Jurášek,“ zazněl hlas, který jsem pak delší dobu poslouchal a naslouchal jeho radám. *„Nechcete udělat desku s cimbálovkou? Mně se ten váš tenor docela k cimbálu zamlouvá.“*

Neváhal jsem. Protože jsem lidovou muziku vždycky miloval, okamžitě jsem přijal.

„Všechno vám připravím,“ řekl. *„Natočíme jednu polovinu s Čechovci z Uherského Hradiště a druhou s cimbálovou muzikou Javorník z Brna.“*

Jezdil jsem na zkoušky do Hradiště i do Brna. Tam jsem ho poznal. Věděl toho o lidové hudbě moc, a to mě fascinovalo. Jeho rady byly vždy na místě a výběr písniček úžasný. Byl vlídným starším přítelem. Rozhodl za mě.

„A uděláme to živě. Bez playbacku. Vy zpívat umíte,“ pochválil mě. *„Ale já to zpívám trošku jinak.“*

„To je dobře. Vždyť je to lidová písnička. Zpívejte tak, jak to cítíte.“

Když jsme dotočili LP „Lísteček z javora“, měl jsem senzační pocit. Za to vše vděčím nejen oběma cimbálovým muzikám, ale hlavně Jaroslavu Juráškovi. Jeho rady si pamatuji dodnes. Byl skvělý.

P. Novák a CM Jaroslava Čecha